

Hallituksen esitys Eduskunnalle kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi tehdyn yleissopimuksen ja varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Pariisissa 14 päivänä marraskuuta 1970 tehdyn kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämistä ja ehkäisemistä koskevan yleissopimuksen sekä varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuriesineistä Roomassa 24 päivänä kesäkuuta 1995 tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen.

Pariisissa vuonna 1970 tehdyn Unescon yleissopimuksen pääsisältönä on kansainvälisen yhteistyön järjestäminen kansallisen kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi. Sen tarkoituksena on yhtäältä estää kunkin valtion kulttuuriperinnöksi luokitellun kulttuuriomaisuuden luvaton siirtäminen ulkomaille ja toisaalta valtioiden yhteisin toimin jäljittää ja palauttaa luvattomasti siirretty kulttuuriomaisuus alkuperämaahansa. Unescon yleissopimus sisältää yleisluonteiset määräykset kulttuuriomaisuuden suojelemisesta. Erityisesti kulttuuriomaisuuden palauttamista koskevien kysymysten osalta on pidetty tarpeellisenä yksityiskohtaisempia määräyksiä. Roomassa vuonna 1995 tehty Unidroit'n yleissopimus sisältääkin yksityiskohtaiset määräykset varastettujen ja laittomasti maastavietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta täydentäen Unescon yleissopimusta niiltä

osin kuin sitä on Suomessakin pidetty puutteellisenä.

Unescon yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan 24 päivänä huhtikuuta 1972. Suomen osalta yleissopimus tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua ratifioimiskirjan tallettamisesta. Unidroit'n yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998. Suomen osalta yleissopimus tulee voimaan kuudennen kuukauden ensimmäisenä päivänä Suomen ratifioimiskirjan tallettamisen jälkeen.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja lakiehdotus varastetuista tai laittomasti maastaviedyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin yleissopimukset tulevat Suomen osalta voimaan.

Eduskunnalle on samanaikaisesti annettu hallituksen esitys laiksi kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta.

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	4
1. Nykytila	4
1.1. Kansallinen lainsäädäntö	4
1.2. Euroopan talousalueen ja Euroopan unionin lainsäädäntö	4
1.3. Suomea sitovat kansainväliset sopimukset	5
2. Yleissopimusten tavoitteet ja keskeinen sisältö	5
2.1. Yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi	5
2.2. Unidroit'n yleissopimus varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuriesineistä	5
3. Esityksen vaikutukset	6
4. Asian valmistelu	6
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7
1. Yleissopimukset ja lakiehdotukset	7
1.1. Yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi	7
1.2. Unidroit'n yleissopimus varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuri-esineistä	9
1.3. Laki kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	15
1.4. Laki varastetuista tai laittomasti maastaviedyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta	15
2. Voimaantulo	17
3. Säättämisjärjestys	18
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	19
LAKIEHDOTUKSET	19
1. Laki kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	19

2. Laki varastetuista tai laittomasti maastaviedyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta	19
YLEISSOPIMUSTEN TEKSTIT	22
Yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi	22
Unidroit'n yleissopimus varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuriesineistä	33

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Kansallinen lainsäädäntö

Suomen hallitusmuodon 14 a §:n mukaan vastuu kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta annettu laki (445/1978) on säädetty kansallisen kulttuuriperinnön suojelemiseksi. Laissa tarkoitettuja kulttuuriesineitä ovat yli 50 vuotta vanhat taideteokset sekä taideteollisuuden ja käsityön tuotteet, muut yli 50 vuotta vanhat esineet, joilla on yleistä kulttuurihistoriallista arvoa sekä kansalliseen historiaan ja merkkihenkilöihin liittyvät esineet, arvokkaat käsikirjoitukset sekä tieteellisesti merkittävät kokoelmat niiden iästä riippumatta. Opetusministeriö on lisäksi antanut ohjeita siitä, millä esineryhmillä katsotaan olevan yleistä kulttuurihistoriallista arvoa. Kulttuuriesineiden maastavientiin tarvitaan Museoviraston tai muun lupaviranomaisen lupa.

Muinaismuistolain (295/1963) 16 ja 17 §:n mukaan irtaimen yli 100 vuotta vanhan omistajattoman esineen löytäjä on velvollinen toimittamaan esineen löytöön liittyvine tietoineen Museovirastolle, jolla on esineeseen lunastusoikeus. Tunnettuihin kiinteisiin jäännöksiin ja hylkyihin liittyvät esineet kuuluvat kuitenkin lunastuksetta valtiolle.

Kirkkolain (1054/1993) 14 luvun 5 §:n mukaisesti suojeltujen kirkkojen kiinteä sisustus ja maalaukset sekä taideteokset ovat suojeltuja. Kirkkojärjestyksen (1055/93) 23 luvun 6 §:n mukaan seurakunnan arkistoon kuuluvia asiakirjoja tai sen omistamia muinaisesineitä tai arvoesineitä ei saa myydä tai luovuttaa ilman tuomiokapitulin lupaa. Ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain (521/1969) 68 §:n mukaan seurakunnan valtuuston päätöstä sellaisen irtaimen tavaran myymisestä tai muusta luovuttamisesta, joka on aiottu kirkolliseen tarkoitukseen tai muutoin läheisesti liittyy seurakunnalliseen toimintaan, ei saa panna täytäntöön, ellei kirkkohallitus anna siihen lupaa.

Rakennussuojelulaissa (60/1985) säädetään rakennuksen ja sen kiinteän sisustuksen suojelemisesta. Suojellusta rakennuksesta ei voida irrottaa sen ainesosia tai kiinteää irtaimistoa ilman suojelun vaarantumista. Tällaisten esineiden maastavienti edellyttää lupaa.

Arkistolaissa (831/1994) on säädetty julkisten arkistojen ja viranomaisten arkistointivelvollisuudesta ja asiakirjojen hävittämisestä. Lain 1 §:ssä tarkoitettujen arkistonmuodostajien arkistoja ei saa viedä Suomesta.

Käytettyjen tavaroiden sekä romujen ja lumppujen kauppaliikkeistä annetun asetuksen (218/1941) mukaan vanhojen tavaroiden ammattimaisen kaupan harjoittamiseen tarvitaan lääninhallituksen lupa. Liikkeen harjoittajan on muun muassa vaadittava tarvittaessa selvitys esineen alkuperästä ja pidettävä liikekirjaa.

Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluu itsehallintolain (1144/1991 18 §:n 11 kohdan mukaan kulttuuriesineiden suojelu maakunnassa. Kulttuurihistoriallisten esineiden suojelusta annettu maakuntalaki (58/1986) muistuttaa valtakunnan vastaavaa lakia. Ahvenanmaan laki koskee esineiden vientiä maakunnasta muualle, myös muualle Suomeen.

1.2. Euroopan talousalueen ja Euroopan unionin lainsäädäntö

Suomen liittyttyä Euroopan talousalueeseen 1 päivästä tammikuuta 1994 lukien myös Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivi (ETY) N:o 93/7 jäsenvaltion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta tuli panna täytäntöön Suomessa. Asiaa annettiin oma lakinsa Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta (1276/1994).

Suomen liittyttyä Euroopan Unioniin myös Euroopan yhteisön lainsäädäntö tuli Suomea sitovaksi. Euroopan yhteisön perustamissopimus edellyttää tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaata liikkuvuutta. Perustamissopimuksen 36 artikla sallii kuitenkin jäsenvaltioiden kiellot ja rajoitukset, jotka ovat tarpeen taiteellisten, historiallisten ja kansallisaarteiden suojelemiseksi. Vientiä Euroopan yhteisön ulkopuolelle sääntelee kaksi Euroopan yhteisön asetusta (neuvoston asetus (ETY) N:o 92/3911 ja komission asetus (ETY) N:o 93/752, jotka koskevat kulttuuriesineiden vientiä esineiden alkuperästä tai vientitarkoituksesta riippumatta. Kulttuuriesineiden vienti kolmansiin maihin edellyttää määrätyissä tapauksissa erityistä vientilupaa.

1.3. Suomea sitovat kansainväliset sopimukset

Unescon piirissä tehtiin vuonna 1954 yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa, niin kutsuttu Haagin yleissopimus. Sen sopimusvaltioiden tulee luetteloida arvokkaat muistomerkkinsä ja irtaimen omaisuuden säilytyspaikat. Unesco pitää kansainvälistä rekisteriä erityisesti suojeltavasta kulttuuriomaisuudesta. Suomi liittyi Haagin yleissopimukseen vuonna 1994 (SopS 92—93/1994). Yleissopimuksen uudistaminen on parhaillaan vireillä.

Euroopan neuvosto hyväksyi vuonna 1992 tarkistetun eurooppalaisen yleissopimuksen arkeologisen perinnön suojelusta, niin kutsuttu Maltan yleissopimus. Sen mukaan sopimusvaltiot sitoutuvat muun muassa ilmoittamaan esineen alkuperämaan viranomaisille ilmeisesti luvattomasti maasta vietyjen esineiden vaihdannasta. Suomi hyväksyi sopimuksen omalta osaltaan vuonna 1994 ja sopimus tuli kansainvälisesti voimaan vuonna 1995 (SopS 26/1995).

2. Yleissopimusten tavoitteet ja keskeinen sisältö

2.1. Yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unescon yleiskokous hyväksyi Pariisissa 16. istunnossaan 14 päivänä marraskuuta 1970 kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämistä ja ehkäisemistä koskevan yleissopimuksen. Suomi äänesti yleiskokouksessa sopimuksen hyväksymisen puolesta.

Unescon yleissopimuksen pääsisältönä on kansainvälisen yhteistyön järjestäminen kansallisen kulttuuriomaisuuden suojelemiseksi. Tarkoituksena on yhtäältä estää kunkin valtion kulttuuriperinnöksi luokitellun kulttuuriomaisuuden luvaton siirtäminen ulkomaille ja toisaalta valtioiden yhteisin toimin jäljittää ja palauttaa luvattomasti siirretty kulttuuriomaisuus alkuperämaahansa.

Yleissopimuksen lähtökohtana on, että kunkin valtio määrittelee itse kulttuuriomaisuutensa ja sitä kautta kulttuuriperintönsä. Näin

määritellyn kulttuuriomaisuuden vienti on luvanvaraista. Järjestelmän periaatteena on, että kunkin valtion arvokkain kulttuuriomaisuus säilyisi siinä valtiossa, johon sillä on kiinteä alueellinen yhteys. Tämä ei ole välttämättä kulttuuriomaisuuden alkuperävaltio.

Yleissopimuksen sopimuspuolet sitoutuvat kunnioittamaan kunkin valtion kulttuuriomaisuutta. Tämä perustuu osittain sille periaatteelle, että kulttuuriomaisuus on koko ihmiskunnan yhteistä perintöä. Sopimus ei toisaalta rajoita kulttuuriomaisuuden luvallista vaihtoa, joka edistää kansakuntien välistä yhteisymmärrystä. Kulttuuriomaisuuden vaihto on merkityksellistä erityisesti museoille ja keräilijöille ja se edistää kansojen kulttuurituntemusta. Kansallisella sääntelyllä ei kyetä estämään kaikkea laitonta kulttuuriomaisuuden siirtoa, minkä vuoksi tarvitaan valtioiden välistä yhteistyötä erityisesti luvattomasti viedyn kulttuuriomaisuuden palauttamiseksi. Kansainvälinen yhteistyö on perusteltua myös siitä syystä, että luvaton kulttuuriomaisuuden vienti on sen taloudellisen merkityksen vuoksi jatkuvasti lisääntynyt. Taide- ja antiikkiesineiden luvaton tuonti ja vienti sekä arkeologisiin muistomerkkeihin kajoaminen ja luvattomat kaivaukset vaikeuttavat monien, erityisesti kehitysmaiden kulttuuriomaisuuden säilyttämistä ja suojelua.

Yleissopimuksessa asetetaan puitteet lailliselle kulttuuriomaisuuden vaihdolle. Sopimuksella ei ole taannehtivaa vaikutusta, eikä sillä puututa ennen sopimuksen voimaantuloa tapahtuneisiin kulttuuriomaisuuden siirtoihin.

2.2. Unidroit'n yleissopimus varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuriesineistä

Unescon yleissopimus sisältää keskeiset määräykset kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi. Useat valtiot ovat jättäytyneet yleissopimuksen ulkopuolelle, koska sen määräysten on katsottu olevan eräiltä osin liian yleisiä ja puutteellisia. Ongelmat liittyvät erityisesti yksityisoikeuden alaan kuuluviin kysymyksiin.

Unesco pyysi Unidroit'ltä apua Unescon yleissopimuksen täydentämiseksi. Unidroit'n hallintoneuvosto päätti kesäkuussa 1988 perustaa tutkimusryhmän ja huhtikuussa 1990 hallitustenvälisen asiantuntijaryhmän valmis-

telemaan asiaa. Suomi osallistui hallitusten välisen asiantuntijatyöryhmän työhön. Unidroit'n hallintoneuvosto päätti toukokuussa 1994 asiantuntijatyöryhmän laatiman sopimusluonnoksen pohjalta kutsua koolle kansainvälisen diplomaattikonferenssin, joka pidettiin Roomassa kesäkuussa 1995. Suomi osallistui aktiivisesti konferenssiin ja hyväksyi yhdessä muiden valtuuskuntien kanssa Unidroit'n yleissopimuksen varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuriesineistä.

Unidroit'n yleissopimus sisältää yksityiskohtaiset määräykset varastettujen kulttuuriesineiden ja laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta. Yleissopimuksen mukaan sekä varastetun että laittomasti maasta viedyn kulttuuriesineen haltija, joka on ollut esineen saadessaan vilpittömässä mielessä, on palauttaessaan esineen oikeutettu kohtuulliseen korvaukseen. Yleissopimuksessa asetetaan määrääjat palautusvaatimuksen tai -pyynnön esittämiseksi. Yleissopimus sisältää yksityiskohtaiset määräykset palauttamismenettelystä ja toimivaltaisten viranomaisten tehtävistä.

3. Esityksen vaikutukset

Yleissopimuksilla ei ole merkittäviä hallinnollisia tai taloudellisia vaikutuksia. Ehdotetun lain mukaista menettelyä tultaneen soveltamaan vain harvoissa yksittäistapauksissa, koska Suomeen ei tuoda merkittävästi yleissopimuksissa tarkoitettuja kulttuuriesineitä ja kulttuuriesineiden luvaton vienti Suomesta ulkomaille on vähäistä.

Tarkoituksena on, että oikeusministeriö tulisi toimimaan keskusviranomaisena, joka vastaanottaa laittomasti toisen valtion alueelta vietyjä kulttuuriesineitä koskevat pyynnöt ja lähettää Suomesta laittomasti vietyjä kulttuuriesineitä koskevat pyynnöt toisen valtion toimivaltaiselle viranomaiselle. Oikeusministeriö hoitaa vastaavia tehtäviä Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta annetun lain nojalla. Unidroit'n yleissopimuksen soveltamista koskevan lain nojalla annettavat

uudet tehtävät eivät edellytä uuden henkilöstön palkkaamista oikeusministeriöön tai muihin Suomen toimivaltaisiin viranomaisiin.

4. Asian valmistelu

Pohjoismaat ovat selvittäneet mahdollisuuksia liittyä Unescon yleissopimukseen 1980-luvulta lähtien. Suomessa opetusministeriö asetti tammikuussa 1989 työryhmän selvittämään Suomen liittymistä yleissopimukseen. Työryhmän mietinnössä 1990:8 esitettiin, että ulkoasiainministeriö ryhtyisi valmistelevaan Suomen liittymistä Unescon yleissopimukseen.

Ulkoasiainministeri asetti tammikuussa 1996 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella Unidroit'n yleissopimuksen ratifiointia ja mahdollista liittymistä Unescon yleissopimukseen. Työryhmässä olivat edustettuina ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö ja opetusministeriö sekä Museovirasto. Työryhmä valmisteli luonnoksen hallituksen esityksen tekstiksi.

Työryhmän valmistelemasta hallituksen esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot oikeusministeriöltä, opetusministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, tulihallitukselta, Kansallisarkistolta, Helsingin yliopiston kirjastolta, Valtion taidemuseolta, Keskuskauppakamarilta, Suomen Antiikki-kauppiat ry:ltä, Hörhammer Arvohuutokaupat Oy:ltä, Bukowski Oy:ltä, Suomen Antikvaariset kirjakauppiat ry:ltä, Suomen Antikvariaattiyhdistys ry:ltä ja Museovirastolta.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Eduskunnalle on samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annettu hallituksen esitys laiksi kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta. Mainittu esitys ja tämä esitys on kuitenkin laadittu siten, että ne voidaan käsitellä ja niissä ehdotetut lait saattaa voimaan toisistaan riippumatta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Yleissopimukset ja lakiehdotukset

1.1. Yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi

Unescon yleissopimuksen 1 artiklan mukaan kukin valtio määrittelee itse tärkeänä pitämänsä kulttuuriomaisuuden, joka kuuluu 1 artiklassa lueteltuihin ryhmiin. Myöhemmin tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen liitteessä oleva kulttuuriesineiden luettelo on identtinen Unescon yleissopimuksen 1 artiklan a—k kohdassa olevan kulttuuriomaisuuden ryhmittelyn kanssa. Unidroit'n yleissopimuksen 2 artikla vastaa Unescon yleissopimuksen 1 artiklan johdantokappaleessa olevaa kulttuuriomaisuuden määritelmää. Ainoa eroavaisuus on Unescon yleissopimuksen sisältämä tarkennus, jonka mukaan kyseessä on omaisuus, jonka kukin valtio on määritellyt tärkeäksi artiklassa mainituista syistä.

Suomessa kulttuuriesineet on maastavientitarkoituksia varten määritelty laissa kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta (445/1978). Lain määritelmää täydennetään opetusministeriön päätöksessä kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta (504/1978). Hallituksen esityksessä ehdotetun lain 4 §:ssä lueteltaisiin vientilupaa edellyttävät esineet.

2 artiklan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron yhdeksi pääsyyksi kulttuuriperinnön köyhtymiseen tämän omaisuuden alkuperämaissa. Tästä syystä yleissopimuksessa korostetaan kansainvälistä yhteistyötä. Sopimusvaltiot sitoutuvat ryhtymään toimenpiteisiin kulttuuriperinnön köyhtymiseen johtavien toimien ehkäisemiseksi.

3 artiklassa määrätään, että kulttuuriomaisuuden tuonti, vienti- ja omistusoikeuden siirto vastoin sopimusvaltioiden yleissopimuksen perusteella hyväksymiä määräyksiä on luvaton. Sopimusvaltiot tunnustavat tämän nojalla toistensa kulttuuriomaisuuden tuontia, vientiä ja omistusoikeuden siirron rajoittamista koskevat lainsäädännöt, sikäli kuin ne ovat tämän yleissopimuksen määräysten mukaisia.

4 artiklan mukaan kunkin valtion kulttuu-

riperintöön kuuluu kulttuuriomaisuus, joka on luotu kyseisen valtion alueella, löydetty valtion alueelta tai hankittu tutkimusmatkoilla alkuperämaan suostumuksella, hankittu vapaaehtoisen vaihdon kautta tai saatu lahjoituksena tai ostettu laillisesti alkuperämaan viranomaisen suostumuksella.

5 artiklassa määrätään, että sopimusvaltioiden tulee ottaa huolehtiakseen kansallisten laitosten perustamisesta, ellei sopimusvaltiolla jo ole tehtäviä hoitavia laitoksia. Niissä tulee olla tarpeellinen määrä henkilökuntaa huolehtimaan tehokkaasti kulttuuriperinnön suojeluun liittyvistä, artiklan a—g kohdissa luetelluista tehtävistä. Kansallisten laitosten tulee edesauttaa kulttuuriperinnön suojelua koskevan lainsäädännön valmistelua, pitää luetteloa tärkeästä kulttuuriomaisuudesta, edistää tai perustaa sellaisia laitoksia, joita tarvitaan kulttuuriomaisuuden säilyttämiseksi ja tunnetuksi tekemiseksi, järjestää arkeologisten kaivausten valvontaa, varmistaa tietyn kulttuuriomaisuuden säilyminen paikoillaan ja suojella tiettyjä alueita tulevaisuudessa tapahtuvaa arkeologista tutkimusta varten, laatia yleissopimuksen eettisten periaatteiden mukaisia säännöksiä, edistää kulttuuriperinnön kunnioitusta ja tunnetuksi tekemistä ja varmistaa, että kulttuuriomaisuuden katoamiset julkistetaan asianmukaisesti.

Suomessa olemassaolevat laitokset, muun muassa museo-, arkisto- ja kirjastolaitos hoitavat artiklassa luetellut tehtävät.

6 artiklan mukaan sopimusvaltiot sitoutuvat säätämään kulttuuriesineiden viennin luvanvaraiseksi ja ryhtyvät käyttämään tarkoituksenmukaista todistusta, jossa todetaan kulttuuriesineen viennin luvanvaraisuus.

Kulttuuriesineiden maastavienti on voimassa olevan kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamista koskevan lain mukaan pääsääntöisesti luvanvaraista. Näin tulee olemaan myös ehdotetussa uudessa lainsäädännössä. Hallituksen esityksessä ehdotetun uuden lain mukaan laissa lueteltujen esineiden maastavienti edellyttää lupaa laissa säädettyin poikkeuksin. Lupapäätöksestä ja -rekisteristä on tarkoitus säätää tarkemmin asetuksella.

7 artiklan mukaan sopimusvaltiot ryhtyvät oman lainsäädäntönsä puitteissa toimenpiteisiin estääkseen alueellaan olevia museoita tai muita laitoksia hankkimasta toisesta sopimusvaltiosta laittomasti vietyä kulttuuriomai-

suutta. Sopimusvaltiot kieltävät 7 artiklan b kohdan i alakohdan mukaan toisen sopimusvaltion museosta tai uskonnollisesta tai maallisesta julkisesta muistomerkistä tai vastaavasta laitoksesta varastetun kulttuuriomaisuuden maahantuonnin yleissopimuksen tultua voimaan. 7 artiklan b kohdan ii alakohta sisältää yleisen määräyksen sopimusvaltion velvollisuudesta ryhtyä toisen sopimusvaltion pyynnöstä toimenpiteisiin kulttuuriomaisuuden löytämiseksi ja palauttamiseksi. Pyyntöä esittäneen valtion tulee tämän artiklan mukaan maksaa kohtuullinen korvaus hyvässä uskossa toimineelle ostajalle tai omistajalle. Sopimusvaltiot eivät peri tulleja eikä muita kustannuksia palautettavasta kulttuuriomaisuudesta. Pyyntöä esittänyt valtio vastaa palauttamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Unescon yleissopimuksen 7 artiklan määräyksiä täydentämään on tehty Unidroit'n yleissopimus varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuriesineistä, jossa määritellään tarkemmin muun muassa kulttuuriesineen palauttamisen edellytykset, rajoitukset ja vilpittömässä mielessä olevan haltijan oikeus korvaukseen. Tarkoituksena on, että Suomi antaa yleissopimuksen hyväksymisen yhteydessä selityksen, jonka mukaan Suomi panee 7 artiklan b kohdan ii alakohdasta johtuvat velvoitteet täytäntöön Unidroit'n yleissopimuksen mukaisesti.

8 artiklan mukaan sopimusvaltiot sitoutuvat määräämään rangaistuksia tai hallinnollisia seuraamuksia henkilöille, jotka rikkovat 6 artiklan b kohdassa ja 7 artiklan b kohdassa tarkoitettuja kielloja.

Suomessa voimassaolevan kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamiseksi annetun lain 9 §:n nojalla voidaan tuomita rangaistukseen henkilö, joka yleissopimuksen 6 artiklan b kohdan kiellon vastaisesti vie Suomen alueelta kulttuuriesineen ilman asianmukaista lupaa. Hallituksen esityksessä ehdotetun kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamista koskevan lakiehdotuksen 14 § sisältää lainvastaista maastavientiä koskevat säännökset.

Tämän yleissopimuksen 7 artiklan b kohdan ii alakohta sisältää kiellon tuoda toisen sopimusvaltion museosta tai uskonnollisesta tai ei-uskonnollisesta julkisesta muistomerkistä tai vastaavasta laitoksesta varastettua kulttuuriomaisuutta. Suomen lainsäädäntö ei sisällä tämän kiellon rikkomista koskevaa erityistä kriminalisointia, eikä sellaisen sää-

tämistä pidetä tarkoituksenmukaisena. Henkilö, joka pitää Suomen alueella hallussaan edellä mainittua varastettua esinettä syyllistyy samalla kuitenkin rikoslain 32 luvussa tarkoitettuun kätkemisrikokseen, josta voidaan rangaista Suomen lain mukaan. Jos henkilö on osallinen siihen rikokseen, jolla omaisuus on toiselta saatu, ei häntä voida rikoslain 32 luvun 6 §:ssä olevan rajoitussäännöksen mukaan tuomita kätkemisrikoksesta. Siinä tapauksessa voidaan soveltaa rikoslain 28 luvun anastusrikoksia koskevia säännöksiä. Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta on säädetty rikoslain 1 luvussa. Suomessa alueelle tuotuun varastettuun esineeseen voidaan rikoslain 1 luvun 1 §:n mukaisesti soveltaa Suomen lakia kätkemisrikoksista. Anastusrikosten osalta Suomen lainsäädännön soveltuminen ratkeaa yleensä rikoslain 1 luvun 6 tai 8 §:n mukaisesti. Suomen lainsäädännön voimassaolevien säännösten on katsottava täyttävän yleissopimuksen asettamat vaatimukset.

9 artiklan mukaan sopimusvaltiot sitoutuvat yhteistyöhön tilanteessa, jossa jonkin sopimusvaltion kulttuuriperintö on joutunut ryöstön kohteeksi. Valtiot sitoutuvat myös valvomaan tällaisessa tilanteessa kyseisen omaisuuden vientiä, tuontia ja kauppaa.

10 artiklan mukaan sopimusvaltiot sitoutuvat rajoittamaan laittomasti maasta viedyn kulttuuriomaisuuden liikkumista ja velvoittavat antiikkikauppiaita pitämään rangaistuksen tai hallinnollisen seuraamuksen uhalla luetteloa myytävistä kulttuuriesineistä ja ilmoittamaan asiakkailleen kulttuuriomaisuutta mahdollisesti koskevasta vientikiellosta. Sopimusvaltiot pyrkivät myös vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen siten, että ihmiset ymmärtäisivät kulttuuriomaisuuden arvon ja laittomien tekojen sille aiheuttaman uhan.

Käytettyjen tavaroiden sekä romujen ja loppujen kauppalikkeistä annetun asetuksen (218/1941) 10 ja 11 § sisältävät määräykset liikekirjan pitämisestä, joiden nojalla voidaan panna täytäntöön myytävien kulttuuriesineiden luettelointivelvollisuus.

11 artikla sisältää erityismääräyksen, jonka mukaan vieraan vallan miehityksestä suoraan tai välillisesti aiheutuvan pakkotilanteen aikana tapahtuva kulttuuriomaisuuden vienti ja omistusoikeuden siirto katsotaan laittomaksi. Yksityiskohtaisemmat määräykset kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkauksen sattuessa sisältyvät Unescon yleissopimukseen vuodelta 1954 ja siihen liitty-

vään pöytäkirjaan, joka on saatettu Suomesa voimaan lailla (SopS 92—93/1994).

12 artiklan mukaan sopimusvaltioiden on kunnioitettava kulttuuriperintöä myös niillä alueilla, joiden kansainvälisistä suhteista ne ovat vastuussa ja ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron estämiseksi tällaisilla alueilla.

13 artiklassa määrätään, että sopimusvaltioiden tulee lainsäädäntönsä sallimissa puitteissa estää kulttuuriomaisuuden siirrot, jotka saattavat edistää luvattonta vientiä tai tuontia. Sopimusvaltioiden tulee myös varmistaa, että niiden laitokset edistävät laittomasti maasta viedyn kulttuuriomaisuuden palauttamista oikealle omistajalle. Sopimusvaltioiden tulee sallia niin ikään lainsäädäntönsä puitteissa toimenpiteet, joihin oikeat omistajat tai heidän edustajansa ryhtyvät kadonneen tai varastetun kulttuuriomaisuuden löytämiseksi. Sopimusvaltiot tunnustavat toisen sopimusvaltion oikeuden määritellä ja julistaa tietty kulttuuriomaisuus luovuttamattomaksi, joka merkitsee, ettei omaisuutta saa viedä pois kyseisestä maasta. Tämä artikla ei aiheuta lainsäädäntötoimenpiteitä Suomessa.

14 artiklan mukaan sopimusvaltiot varavat mahdollisuuksien mukaan riittävät varata valtion kulttuuriperinnön suojelemisesta vastuussa oleville laitoksille ja perustavat tarvittaessa sitä varten rahaston.

15 artiklassa määrätään, että yleissopimus ei ole esteenä sopimusvaltioiden keskinäisille erityissopimuksille tai olemassa olevien sopimusten soveltamisen jatkamiselle niissä tapauksissa, joissa on kysymys ennen yleissopimuksen voimaantuloa alkuperämaasta viedyn kulttuuriomaisuuden palauttaminen. Yleissopimuksen ei ole katsottu myöskään estävän muiden erityissopimusten tekemistä. Unescon yleissopimusta onkin täydennetty Unidroit'n yleissopimuksen määräyksillä.

16 artiklan mukaan sopimusvaltioiden on tiedotettava Unescolle määräaikaissa raporteissa yleissopimuksen soveltamiseen liittyvästä lainsäädännöstä ja toimenpiteistä.

17 artiklassa määrätään, että sopimusvaltiot voivat pyytää Unescolta teknistä apua, joka koskee tiedonvälitystä, kasvatusta, neuvontaa sekä asiantuntija- ja välitysapua. Unesco voi tarjota myös sopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä muita palveluja.

18 artiklassa määrätään sopimuksen todistusvoimaiset kielet, jotka ovat englanti, ranska, venäjä ja espanja.

19 artikla sisältää Unescon jäsenvaltioita koskevat tavanomaiset määräykset yleissopimuksen ratifioimisesta ja hyväksymisestä. Sopimuksen sopimusvaltioiksi on liittynyt 88 valtiota, mukaan luettuna Espanja, Italia, Kanada, Kreikka, Portugali ja Yhdysvallat.

20 artiklan mukaan sopimukseen voivat liittyä Unescon hallintoneuvoston pyynnöstä valtiot, jotka eivät ole järjestön jäseniä.

21 artikla tavanomaiset yleissopimuksen voimaantuloa koskevat määräykset. Yleissopimus tulee voimaan kunkin valtion osalta kolmen kuukauden kuluttua ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisesta.

22 artiklassa määrätään, että yleissopimusta voidaan soveltaa emämaan lisäksi niillä alueilla, joiden kansainvälisistä suhteista valtiot vastaavat.

23 artikla sisältää irtisanomista koskevat määräykset. Irtisanomisaika on 12 kuukautta.

24 artiklassa määrätään Unescon tehtävistä, jotka sen tulee tallettajana hoitaa.

25 artikla sisältää määräykset yleissopimuksen muuttamisesta. Muuttamisesta päättää Unescon yleiskokous. Jos yleiskokous hyväksyy uuden yleissopimuksen, joka kokonaan tai osittain muuttaa tämän yleissopimuksen sisältöä, valtiot eivät voi uuden sopimuksen voimaantulon jälkeen tulla tämän sopimuksen sopimuspuoleksi, ellei uudessa sopimuksessa toisin määrätä.

26 artiklassa määrätään yleissopimuksen kirjaamisesta Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti.

1.2. Unidroit'n yleissopimus varastetuista tai laittomasti maasta viedyistä kulttuuri-esineistä

Yleissopimuksen nimike heijastaa sopimuksen soveltumista sekä laittomasti maasta vietyihin että varastettuihin kulttuuriesineisiin. Useissa kansainvälisissä yleissopimuksissa mukaan luettuna Unescon yleissopimuksessa käytetään ilmaisua kulttuuriomaisuus. Unidroit'n yleissopimuksessa käytetään ilmaisua kulttuuriesine tässä samassa merkityksessä. Unidroit'n sopimusluonnosta koskeneiden huomautusten mukaan ilmaisu kulttuuriesine on neutraalimpi kuin omaisuus. Ilmaisua omaisuus, "property" haluttiin välttää myös siitä syystä, että sillä on englannin kielessä kaupallissävyytteinen merkitys, joka on usein vieras kulttuuriesineiden yhteydessä.

Yleissopimuksen johdannossa painotetaan

kulttuuriesineiden laittoman kaupan aiheuttamia vahinkoja. Johdannossa todetaan sopimuksen sisältävän yleiset oikeudelliset vähimmäissäännöt kulttuuriesineiden palauttamisesta sopimusvaltioiden välillä. Johdannossa vahvistetaan tulkintasääntö, jonka mukaan se seikka, että vahingonkorvauksen tai muun hyvityksen antaminen, joka tarvitaan joissakin valtioissa esineen palauttamiseksi, ei tarkoita sitä, että vastaava hyvitysjärjestelmä tulisi omaksua myös muissa maissa. Johdannossa kytketään sopimus myös Unescon vuoden 1970 kulttuuriomaisuuden luvottoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämistä ja ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen.

1 artiklan johdantolauseessa käytetään ilmaisua "kansainvälisluonteiset", jonka mukaan yleissopimusta voidaan soveltaa sellaisiin kulttuuriesineiden palautusvaatimuksiin, jotka sisältävät kansainvälisen ainesosan. Kansainvälisluonteisten vaatimusten tarkempaa määrittelemistä sopimuksessa ei pidetty tarkoituksenmukaisena eikä mahdollisena. Vaatimusta on pidettävä kansainvälisluonteisena ainakin silloin, jos kyseessä on jonkin valtion alueelta viety kulttuuriesine, joka löytyy jonkin toisen sopimusvaltion alueelta.

Yleissopimuksen 1 artiklan a ja b kappaleen mukaan sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat varastettujen kulttuuriesineiden palauttamista koskevat vaatimukset ja laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden palauttamista koskevat pyynnöt. Laittomasti maasta viedyllä kulttuuriesineellä tarkoitetaan esinettä, joka on viety pois sopimusvaltion alueelta vastoin kulttuuriesineiden vientiä sääntelevää lainsäädäntöä, jonka tarkoituksena on suojella sopimusvaltion kulttuuriperintöä. Sopimus ei siten koske sellaisia tilanteita, joissa kulttuuriesineen maastaviennin on rikkonut jonkin muun kuin kulttuuriperinnön suojelua varten säädetyn kansallisen vientilainsäädännön (esimerkiksi vero- tai tullilainsäädännön) säännöstä tai tilanteita, joissa maastaviennillä on rikottu sellaisen valtion lainsäädäntöä, joka ei ole sopimuspuoli.

2 artikla sisältää yleissopimuksessa tarkoitettujen kulttuuriesineiden määritelmän. Sen mukaan kulttuuriesineellä tarkoitetaan tässä yleissopimuksessa esineitä, jotka ovat arkeologian, esihistorian, historian, kirjallisuuden, taiteen tai tieteen kannalta tärkeitä ja kuuluvat johonkin yleissopimuksen liitteessä lueteltuun luokkaan. Kulttuuriesineiden määri-

telmä yleissopimuksen 2 artiklassa ja täydennettynä liitteessä olevalla luettelolla vastaa Unescon yleissopimuksen 1 artiklassa olevaa kulttuuriomaisuuden määritelmää.

Yleissopimuksen II luku (3 ja 4 artikla) koskee varastettujen kulttuuriesineiden palauttamista. Sopimuksen soveltamisalaa koskevan artiklan mukaan sillä ei ole merkitystä, onko esine varastettu sopimusvaltiossa tai muussa valtiossa. Yleissopimuksen 10 artikla sen sijaan sisältää yleissopimuksen voimaantuloon liittyviä ajallisia rajoituksia. Yleissopimuksen II luvun määräykset soveltuvat ainoastaan varastettujen ("stolen") kulttuuriesineiden palauttamiseen. Yleissopimuksen 10 artiklan on katsottu mahdollistavan sen, että sopimusvaltio soveltaa sopimuksen määräyksiä myös muun rikoksen johdosta omistajaltaan pois joutuneita kulttuuriesineitä koskeviin palautusvaatimuksiin. Varastetun kulttuuriesineen määritelmän suhdetta Suomen lainsäädäntöön on selostettu tarkemmin jäljempänä lakiehdotuksen 3 §:n perustelujen kohdalla.

3 artiklan 1 kappale sisältää perussäännön, jonka mukaan varastetun kulttuuriesineen haltijan tulee palauttaa esine. Palautusvelvollisuus on riippumaton siitä, onko esineen haltija vilpittömässä vai vilpillisessä mielessä. Ilmaisulle "haltija" on annettu tässä yhteydessä laaja merkitys ja sitä tulee tulkita ottaen huomioon yleissopimuksen päämäärän, joka on kulttuuriesineiden palauttamisen edistäminen. Haltijalla voidaan siten tarkoittaa tässä esimerkiksi henkilöitä, jotka ovat hankkineet esineeseen omistus-, käyttö- tai panttioikeuden. Yleissopimuksessa on jätetty tarkoituksellisesti avoimeksi se, kenelle esine tulee palauttaa. Koska esineeseen voi kohdistua useita ja myös kilpailevia oikeuksia, määräytyy se, kenelle esine on palautettava, tapaukseen sovellettavan aineellisen lainsäädännön mukaisesti.

3 artiklan 2 kappale sisältää arkeologisia esineitä koskevan erityissäännön, jonka mukaan varastetuksi katsotaan laittomasti esille kaivettu esine sekä laillisesti esille kaivettu esine, joka on sen jälkeen pidetty laittomasti hallussa. Edellytyksenä tälle tulkinnalle on, että näin hankittu esine rinnastettaisiin varastettuun esineeseen sen valtion lainsäädännössä, jossa kaivaminen on tapahtunut.

3 artiklan 3 kappale sisältää kaksi ajallista rajoitusta varastettujen kulttuuriesineiden palautusvaatimusten esittämiselle. Vaatimus on esitettävä kolmen vuoden kuluttua siitä,

kun vaatimuksen esittäjä sai tiedon esineen sijainnista ja haltijan henkilöllisyydestä. Tämä määräys vastaa rakenteeltaan jäsenvaltion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta annetun neuvoston direktiivin (ETY) N:o 93/7 7 artiklan 1 kohdassa olevaa määräystä, jossa määräaika on kuitenkin vain yksi vuosi. Tämän lisäksi yleissopimuksen 3 artiklan 3 kappale sisältää määräajan, jonka mukaan palautusvaatimus on esitettävä joka tapauksessa 50 vuoden kuluessa varkauden tapahtumisesta. EY:n direktiivissä vastaava määräaika on 30 vuotta.

3 artiklan 4 kappaleen mukaan kulttuuriesineitä, jotka muodostavat olennaisen osan yksilöidystä muistomerkistä tai arkeologisesta paikasta tai esineitä, jotka kuuluvat julkiseen kokoelmaan, koskee vain ensiksi mainittu kolmen vuoden määräaika.

3 artiklan 5 kappaleen mukaan sopimuspuoli voi 3 artiklan 4 kappaleen määräyksistä huolimatta kuitenkin ilmoittaa, että vaatimusta koskee sen laissa säädetty 75 vuoden tai sitä pitempi määräaika. Tällainen ilmoitus on 6 kappaleen mukaan tehtävä allekirjoittamisen, ratifiointin, hyväksymisen tai liittymisen yhteydessä.

3 artiklan 7 kappaleessa määritellään yleissopimuksessa tarkoitettu "julkisen kokoelma". Tämä ilmaisu esiintyy yleissopimuksessa ainoastaan saman artiklan 4 ja 8 kappaleissa.

3 artiklan 8 kappaleessa määrätään, että palautusvaatimukseen, joka koskee pyhää tai paikallisesti tärkeää kulttuuriesinettä, joka kuuluu sopimusvaltiossa olevalle heimo- tai alkuperäiskansayhteisölle tai jota ne käyttävät osana yhteisön perinteistä tai rituaalista käyttöä, soveltuu sama erityinen määräaika kuin 4 kappaleessa tarkoitettuihin julkisiin kokoelmiin.

4 artiklan 1 kappaleessa määrätään, että varastetun kulttuuriesineen haltijalla, jolla on 3 artiklan 1 kappaleen nojalla velvollisuus palauttaa varastettu kulttuuriesine, on oikeus korvaukseen, mikäli hän pystyy osoittamaan olleensa riittävän huolellinen ("due diligence") esineen hankkiessaan. Oikeus korvaukseen on riippuvainen siitä, onko henkilö tiennyt tai onko hänen kohtuudella tullut tietää, että esine oli varastettu. Määräyksellä on pyritty siihen, että kaikissa sellaisissa oikeusjärjestelmissä, joissa vilpittömässä mielessä olevalla varastetun esineen haltijalla ei ole oikeutta pitää esinettä eikä oikeutta

korvaukseen, tunnustettaisiin tällainen oikeus kulttuuriesineiden suojelun perusteella. 4 artiklan 1 kappaleen määräyksiä sovellettaessa on otettava huomioon 9 artiklan 1 kappaleen määräykset, joiden mukaan sopimusvaltion lainsäädännössä voidaan antaa kulttuuriesineille tässä yleissopimuksessa tarkoitettua parempaa suojaa. Varastetun kulttuuriesineen haltijalla ei ole 4 artiklan mukaan oikeutta täyteen korvaukseen vaan kohtuulliseen korvaukseen ("fair and reasonable"). Tarkoituksena on, että kohtuullisuusharkinnassa voidaan ottaa huomioon myös korvauksen maksajan taloudellinen asema.

4 artiklan 2 kappaleen mukaan haltijan korvausoikeuden estämättä on ryhdyttävä kohtuullisiin toimenpiteisiin kulttuuriesineen haltijalle luovuttaneen henkilön saamiseksi maksamaan korvaus.

4 artiklan 3 kappale sisältää suojalausekkeen, jonka mukaan 1 kappaleessa tarkoitettua korvauksen maksaminen ei vaikuta millään tavalla vaatimuksen esittäjän oikeuteen saada maksamansa määrä takaisin joltakin muulta henkilöltä eli lähinnä siltä joka on esineen varastanut.

4 artiklan 4 kappaleessa määrätään tarkemmin, mihin seikkoihin on kiinnitettävä huomiota päätettäessä, noudattiko haltija riittävää huolellisuutta. Huolellisuusvelvoite on korkeampi kuin esineen hankkijalta tavanomaisesti edellytetään. 4 kappaleen luetelo ei ole tyhjentävä.

4 artiklan 5 kappaleessa määrätään, että vastikkeetta esineen saanut henkilö ei ole edullisemmassa asemassa kuin sellainen henkilö, jolta hän on esineen saanut.

Yleissopimuksen III luku (5—7 artikla) koskee laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden palauttamista.

5 artiklan 1 kappale sisältää laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden palauttamista koskevan pääsäännön: sopimusvaltio voi tehdä toisen sopimusvaltion viranomaiselle pyynnön laittomasti maasta viedyn kulttuuriesineen palauttamisesta. Palauttamisella ("return") tarkoitetaan 5 ja 6 artiklassa esineen fyysistä palauttamista sitä pyytäneeseen valtioon. Sopimuksessa ei oteta kantaa esineen omistusoikeuteen. Sitä koskevat kysymykset ratkaistaan sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

5 artiklan 2 kappaleessa määrätään, että laittomasti maasta viedyksi katsotaan myös sellainen kulttuuriesine, joka on viety maasta luvan nojalla väliaikaisesti, mutta jätetty pa-

lauttamatta lupaehtojen mukaisesti.

5 artiklan 3 kappaleessa määrätään, että esine on määrättävä palautettavaksi, jos palautusta pyytänyt valtio osoittaa, että esineellä on merkittävä kulttuuriarvo pyynnön esittäneelle valtiolle tai että esineen siirtyminen pois sen alueelta vahingoittaa merkittävästi 3 kappaleessa lueteltuja kulttuurietuja. Tässä on tarkoituksellisesti valittu termi "osoittaa" ("establishes"), joka asettaa pyynnön esittäneelle valtiolle vähäisemmän todistustaakan kuin termi "todistaa". 3 kappaleen a kohdassa mainittu fyysinen suojelu viittaa arkeologisille muistomerkeille ja paikoille niiden osien varastamisesta aiheutuvaa vahinkoa samoin kuin esineiden huolimattomasta käsitteystä aiheutuvaa vahinkoa. 3 kappaleen b kohdassa viitataan tapauksiin, joissa kulttuuriesineestä irrotetaan osia, esimerkiksi veistoksesta irrotetaan pää tai fresko tai historiallinen rakennus hajotetaan osiksi. 3 kappaleen c kohdassa mainittu tieteellisen tai historiallisen tiedon suojeleminen viittaa tietoihin, jotka eivät ole merkityksellisiä ainoastaan palauttamista pyytävälle valtiolle vaan myös koko ihmiskunnalle. Esineiden irrottaminen niiden historiallisesta yhteydestään voi aiheuttaa korvaamatonta tiedon katoamista. Tässä mainitut määreet tieteellinen ja historiallinen ovat esimerkkejä. 3 kappaleen d kohta kattaa vahingon, joka aiheutuu sellaisen esineen menettämisestä, jota käytetään "elävässä kulttuurissa". Tällaisia esineitä ovat erityisesti rituaaliset esineet kuten veistokset ja naamiot.

5 artiklan 4 kappaleessa määrätään, että pyynnön esittäneen valtion tulee liittää mukaan sellaiset tiedot tosiseikoista ja asian oikeudellisesta luonteesta, jotka voivat olla avuksi päätettäessä, täytyvätkö 5 artiklan 1—3 kappaleen vaatimukset.

5 artiklan 5 kappaleessa asetetaan pyynnön esittämiseksi kolmen vuoden määräaika siitä, kun pyynnön esittävä valtio sai tiedon kulttuuriesineen sijainnista ja haltijan henkilöllisyydestä. Pynnön esittämiseksi asetetaan lisäksi absoluuttinen 50 vuoden määräaika siitä, kun esine on viety maasta laittomasti tai siitä, kun se olisi tullut lupaehtojensa mukaisesti palauttaa kyseiseen valtioon.

6 artiklan 1 kappaleessa määrätään, että myös laittomasti maasta viedyn kulttuuriesineen haltijalla on oikeus saada kohtuullinen ("fair and reasonable") korvaus, mikäli hän ei tiennyt eikä hänen olisi kohtuudella tullut tietää, että esine oli viety laittomasti maasta.

Velvollisuus suorittaa korvaus on palautuspyynnön esittäneellä valtiolla. Toisin kuin 4 artiklan 1 kappale tämä kappale ei viittaa huolellisuusvelvoitteeseen. Kuten edellä on todettu palauttamisella ei tässä artiklassa tarkoiteta omistusoikeuden siirtoa vaan sen fyysistä palauttamista toiseen valtioon. Kyseessä ei ole siten pakkolunastus kohtuullista korvausta vastaan.

6 artiklan 2 kappaleessa määrätään, että päätettäessä, tiesikö haltija tai olisiko hänen kohtuudella tullut tietää, että esine oli viety laittomasti maasta, on huomiota kiinnitettävä kaikkiin hankintaolosuhteisiin. Esimerkkinä mainitaan pyynnön esittäneen valtion lainsäädännön mukaisen vientiluvan puuttuminen.

6 artiklan 3 kappale sisältää vaihtoehtoja 1 kappaleessa määrätylle korvauksen maksamiselle. Haltija voi sopia esineen palauttamista pyytäneen valtion kanssa, että haltija voi korvauksen sijasta säilyttää esineeseen omistusoikeuden tai siirtää esineen omistusoikeuden jollekin kolmannelle henkilölle, joka asuu pyynnön esittäneessä valtiossa. Tällaisen henkilön tulee antaa pyynnön esittäneelle valtiolle takuut esineen säilyttämisestä asianmukaisesti. Vaihtoehtojen tarkoituksena on helpottaa pyynnön toteuttamista.

6 artiklan 4 kappaleen mukaan pyynnön esittänyt valtio vastaa esineen palauttamisesta aiheutuvista kustannuksista. Kustannuksilla ymmärretään tässä yhteydessä hallinnollisia ja palauttamisesta aiheutuvista todellisista kustannuksista, jotka voivat olla esimerkiksi kuljetuskustannuksia ja vakuutusmaksuja. Palautuspyynnöstä johtuvien oikeudenkäyntikulujen jakautuminen jää sen sijaan päätettäväksi kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Palauttamisesta aiheutuneiden kustannusten maksaminen ei vaikuta valtion oikeuteen saada maksamansa määrä takaisin joltakin muulta henkilöltä.

6 artiklan 5 kappale sisältää vastaavan määräyksen kuin 4 artiklan 5 kappale, jonka mukaan haltija ei ole edullisemmassa asemassa kuin henkilö, jolta hän on saanut kulttuuriesineen vastikkeetta.

7 artiklan 1 kappaleessa määrätään, että laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden palauttamista koskevat 5 ja 6 artiklan määräykset eivät sovellu tapauksiin, jos kulttuuriesineen vienti ei ole enää laitton palautuspyynnön esittämishetkellä. Yleissopimuksen III luvun määräykset eivät sovellu myöskään sellaisissa tapauksissa, jos esine on viety

maasta sen tehneen henkilön elinaikana tai 50 vuoden kuluessa hänen kuolemansa jälkeen. Tämä poikkeus liittyy tekijänoikeuksien suojelemiseen ja taitelijoiden oikeuteen myydä taideteoksiaan.

7 artiklan 2 kappale sisältää poikkeuksen 1 kappaleen sisältämään sääntöön. Laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden palauttamista koskevat määräykset koskevat kuitenkin sellaisia esineitä, jotka on luotu heimo- tai alkuperäiskansayhteisön perinteistä tai rituaalista käyttöä varten ja esine palautetaan tuolle yhteisölle.

Yleissopimuksen IV luvun (8—10 artikla) yleiset määräykset koskevat sekä varastettuja että laittomasti maasta vietyjä kulttuuriesineitä.

8 artiklan 1 kappaleessa määrätään, että palautusvaatimus tai -pyyntö voidaan tehdä esineen sijaintivaltion tuomioistuimelle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle. Sopimusvaltioissa voimassa olevan kansallisen lainsäädännön tai niitä sitovien kansainvälisten sopimusten perusteella toimivaltainen voi olla myös muun valtion tuomioistuin tai viranomainen.

8 artiklan 2 kappaleessa määrätään, että osapuolet voivat sopia riidan jättämisestä minkä tahansa tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen päätettäväksi tai välitystuomiolla ratkaistavaksi. Oikeuspaikan valintaoikeus on kansainvälisessä yksityisoikeudessa laajasti tunnustettu ja keskeinen prosessuaalinen vapaus. Välimiehen käyttämistä pidetään perusteltuna, koska se mahdollistaa luottamuksellisen käsittelyn ja voi edesauttaa tuomion täytäntöönpanoa.

8 artiklan 3 kappale sisältää väliaikaisia toimenpiteitä esineen sijaintivaltiossa koskevan määräyksen. Vastaava määräys sisältyy myös tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla tehdyn yleissopimuksen 24 artiklaan. Suomi on allekirjoittanut yleissopimukseen liittymistä koskevan sopimuksen marraskuussa 1996.

9 artiklan 1 kappale sisältää määräyksen, jonka mukaan yleissopimuksen tarkoituksena ei ole estää sopimusvaltiota soveltamasta yleissopimuksen määräyksiä suosiollisempia sääntöjä varastettujen tai laittomasti maasta vietyjen esineiden palauttamiseen. Tämä määräys voi tulla sovellettavaksi esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, kun sopimusvaltion lainsäädäntö ei sisällä vaatimusta korvauksen maksamisesta vilpittömässä mielessä olevalle

varastetun esineen haltijalle, kun vaatimusten esittämiselle asetetut määräajat ovat kansallisessa laissa pidemmät kuin yleissopimuksessa, kun kansallinen laki mahdollistaa myös muiden kuin 5 artiklan 3 kappaleessa mainittujen kulttuuri-etuisten huomioon ottamisen tai kun kansallinen laki mahdollistaa yleissopimuksen III luvun määräysten soveltamisen tapaukseen, jotka yleissopimuksen 7 artiklan 1 kappaleen mukaan jäisivät soveltamisalan ulkopuolelle.

9 artiklan 1 kappaleen määräykset mahdollistavat esimerkiksi sen, että Suomessa ei edellytetä korvauksen maksamista varastetun esineen haltijalle, joka ei ole siihen oikeutettu rikoslain voimaannapenemisestä annetun asetuksen (19.12.1889) 11 §:n säännöksen mukaisesti. Suomesta voidaan myös palauttaa esine, vaikka vaatimus olisi tehty yleissopimuksessa säädettyjen määräaikaisten umpeuduttua.

9 artiklan 2 kappale sisältää edellistä kappaleelta tasapainottavan määräyksen, jonka mukaan sen ei voida tulkita asettavan velvoitetta tunnustaa tai panna täytäntöön toisen sopimusvaltion tuomioistuimen tai muun viranomaisen päätöstä, joka poikkeaa yleissopimuksen määräyksistä.

10 artiklan 1 kappale sisältää yleissopimuksen ajallista soveltamista koskevat erityissäännöt varastettujen kulttuuriesineiden osalta. Ratkaisevaa on, että yleissopimus on tullut voimaan sen valtion osalta, jossa vaatimus esitetään ja että esine on varastettu valtion alueelta sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut kyseissä valtioissa voimaan tai esine sijaitsee sopimusvaltiossa sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut sen osalta voimaan.

10 artiklan 2 kappaleen mukaan III luvun määräykset soveltuvat vain kulttuuriesineeseen, joka on viety laittomasti maasta sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut voimaan sekä pyynnön esittäneen valtion osalta että sen valtion osalta, jossa pyyntö esitetään.

10 artiklan 3 kappale sisältää suojalausekkeen, jonka mukaan yleissopimuksen määräysten ei voida tulkita tekemän laillisiksi laittomia toimia, jotka on tehty ennen yleissopimuksen voimaantuloa tai joihin yleissopimus ei 10 artiklan 1 ja 2 kappaleen määräysten vuoksi sovellu.

11 artikla sisältää tavanomaiset määräykset yleissopimuksen allekirjoittamisesta, ratifioimisesta, tallettamisesta ja siihen liittymisestä. Sopimuksen ovat 1 päivään syyskuuta

1998 mennessä allekirjoittaneet Alankomaat, Bolivia, Burkina Faso, Georgia, Guinea, Italia, Kamputsea, Kroatia, Liettua, Norsunluurannikko, Pakistan, Portugali, Sambia, Senegal, Suomi, Sveitsi, Ranska ja Venäjä. Liettua, Paraguay, Peru, Romania ja Unkari ovat ratifioineet sopimuksen ja Ecuador ja Kiina ovat liittyneet siihen.

12 artikla sisältää tavanomaiset määräykset yleissopimuksen voimaantulosta. Yleissopimus tulee kansainvälisesti voimaan kuudennen kuukauden ensimmäisenä päivänä viidennen ratifioimis- hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisesta. Yleissopimus tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998.

13 artiklan 1 kappale sisältää kansainvälisen yksityisoikeuden sopimuksille tyypillisen määräyksen, jossa turvataan olemassa olevien samaa asiaa sääntelevien tai samaan asiaan liittyvien sopimusten asema.

13 artiklan 2 kappaleessa määrätään, että sopimuspuolet voivat tehdä kahdenvälisiä tai monenvälisiä sopimuksia, joiden tarkoituksena on parantaa yleissopimuksen soveltamista niiden välisissä suhteissa. Tämän määräyksen taustalla oli tarkoitus varata kiinnostuneilla sopimuspuolilla mahdollisuus kehittää keskusviranomaisjärjestelmä, josta tässä yleissopimuksessa ei määrätä. Valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 32—33/1980) 41 artiklassa määrätään sopimuksista, joiden tarkoituksena on muuttaa monenvälisiä valtiosopimuksia vain tiettyjen osapuolten välillä.

13 artiklan 3 kappale sisältää erityismääräykset, joiden nojalla alueellisten taloudellisen yhdentymisen järjestöjen tai alueellisten elinten jäsenvaltiot voivat ilmoittaa soveltavansa keskinäisissä suhteissaan kyseisten järjestöjen tai elinten sisäisiä sääntöjä niiltä osin kuin niiden soveltamisala on sama kuin tässä yleissopimuksessa. Ranska antoi yleissopimuksen hyväksymisen yhteydessä Euroopan unionin puheenjohtajana ja neuvoston 17 päivänä toukokuuta 1995 tekemän päätöksen mukaisesti julistuksen, jonka mukaan Euroopan yhteisön jäsenvaltiot soveltavat keskinäisissä suhteissaan yhteisölainsäädännön säännöksiä, eivätkä sen vuoksi sovelta yleissopimuksen määräyksiä, joiden soveltamisala on sama kuin yhteisösäännösten soveltamisala. Tarkoituksena on, että Suomi antaa samansisältöisen julistuksen yleissopimuksen ratifioimisen yhteydessä.

14 artikla sisältää yksityiskohtaiset määräykset siitä, kuinka sopimuspuoli menettelee sellaisissa tapauksissa, että sillä on alueellisia yksiköjä, joissa on oma lainsäädäntönsä, jossa säädetään tässä yleissopimuksessa tarkoitetuista kysymyksistä.

15 artiklan mukaan yleissopimuksen mukaisesti allekirjoittamisen yhteydessä tehtävät ilmoitukset tulee vahvistaa ratifioimisen tai hyväksymisen yhteydessä. Ilmoitukset on tehtävä kirjallisesti tallettajalle. Ilmoitukset tulevat voimaan samanaikaisesti yleissopimuksen kanssa. Jos ilmoitus talletetaan vasta yleissopimuksen voimaantulon jälkeen, se tulee voimaan kuudennen kuukauden ensimmäisenä päivänä ilmoituksen tallettamisesta. Ilmoitus voidaan myös peruuttaa milloin tahansa kuuden kuukauden varoitusajalla.

16 artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuspuolen tulee ilmoittaa tallettajalle, mille viranomaiselle ja mitä kautta varastettujen kulttuuriesineiden palauttamista koskevat vaatimukset ja laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden palauttamista koskevat pyynnöt kyseissä valtioissa tehdään. 16 artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuoli voi myös ilmoittaa, mitkä tuomioistuimet tai muut viranomaiset käsittelevät palautusvaatimukset ja -pyynnöt. Näillä ilmoituksilla ei ole vaikutusta siviili- ja kauppaoikeudellisten kysymysten käsittelyssä noudatettavaan menettelyyn, joka perustuu johonkin toiseen sopimuspuolten väliseen sopimukseen.

17 artiklassa määrätään, että sopimuspuolen tulee antaa tallettajalle kuuden kuukauden kuluessa sen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisesta tiedot lainsäädännöstä, joka sääntelee sen kulttuuriesineiden maastavientiä.

18 artiklassa määrätään, että yleissopimukseen ei voida tehdä muita varaumia kuin sellaisia, jotka on erityisesti sallittu yleissopimuksessa.

19 artiklassa määrätään, kuinka sopimuspuoli voi irtisanoa yleissopimuksen ja milloin irtisanominen tulee voimaan.

20 artiklassa määrätään, että Unidroit voi kutsua koolle säännöllisin väliajoin tai muutoinkin viiden sopimusvaltion sitä pyytäessä erityiskomitean yleissopimuksen toiminnan tarkistamiseksi.

21 artiklassa määrätään, että yleissopimuksen tallettajana toimii Italian hallitus ja luetellaan tehtävät, jotka tallettajan erityisesti tulee hoitaa.

1.3. Laki kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

1 §. Lain 1 § sisältää tavanomaisen määräyksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne yleissopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Yleissopimuksen 3 artikla, jolla tunnustetaan muiden sopimusvaltioiden lainsäädäntö, joka on hyväksytty tämän yleissopimuksen nojalla, kuuluu lainsäädännön alaan. Yleissopimuksen 7 artiklan b kohdan i alakohdan mukaisen kiellon täytäntöönpaneminen kuuluu myös lainsäädännön alaan. Yleissopimuksen 1 artiklassa tarkoitettu kulttuuriomaisuus, jonka vienti edellyttää Suomessa vientilupaa, on tarkoitus määritellä erillisessä laissa kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta.

2 §. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan.

1.4. Laki varastetuista tai laittomasti maastaviedyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta

1 §. *Yleissopimuksen voimaansaattaminen.* Lakiehdotuksen 1 §:ssä määrätään lainsäädännön alaan kuuluvien sopimusmääräysten voimaansaattamisesta. Yleissopimuksen 4 artiklan määräykset varastetun kulttuuriesineen haltijan velvollisuudesta palauttaa esine kohtuullista korvausta vastaan, 5 artiklan määräykset, jotka edellyttävät toisen sopimusvaltion kulttuuriomaisuuden vientiä koskevan lainsäädännön tunnustamista Suomessa ja 6 artiklan määräykset laittomasti maastaviedyn kulttuuriesineen haltijan oikeudesta kohtuulliseen korvaukseen esineen palauttessaan kuuluvat lainsäädännön alaan. Yleissopimuksen 2 artiklassa tarkoitettuihin kulttuuriesineisiin, joiden vienti edellyttää Suomessa vientilupaa, on tarkoitus määritellä erillisessä laissa kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta, kuten kappaleessa 1.3. todetaan.

2 §. *Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttaminen.* Yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappale ja 3 kappale sisältävät suojalausekkeen,

jonka mukaan Suomi voi edelleenkin soveltaa Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamiseen vuonna 1994 säädettyä lakia (1276/1994). Tarkoituksena on, että Suomi antaa sopimuksen ratifiointiin yhteydessä ilmoituksen Euroopan yhteisöjen ja Euroopan talousalueen säännösten soveltamisesta. On pidetty tarpeellisena, että lakiin sisällytetään säännös, josta ilmenee lain toissijaisuus suhteessa Euroopan yhteisöjen ja Euroopan talousalueen säännöksiin.

3 §. *Varastetun kulttuuriesineen määritelmä.* Varastetulla kulttuuriesineellä tarkoitetaan yleissopimuksessa varastettuja ("stolen") kulttuuriesineitä. Yleissopimuksen 3 artiklan 2 kappaleen mukaan varastetuksi katsotaan myös laittomasti esille kaivettu esine ja laillisesti esille kaivettu esine, joka on sen jälkeen pidetty hallussa laittomasti. Edellytyksenä on, että näin hankittu esine rinnastettaisiin varastettuun esineeseen sen valtion lainsäädännössä, jossa kaivaminen tapahtuu. Yleissopimuksen 10 artiklan katsotaan mahdollistavan sen, että sopimusvaltio ulottaa sopimuksen määräykset omalta osaltaan koskemaan myös kulttuuriesineitä, jotka omistaja on menettänyt muun rikoksen johdosta. Ehdotetussa 3 §:ssä määritellään, mitä varastetulla kulttuuriesineellä Suomen lainsäädännössä tarkoitetaan. Varastetulla kulttuuriesineellä tarkoitetaan tässä laissa *anastusrikoksen* johdosta omistajaltaan pois joutuneita esineitä. Suomessa kiinteät muinaisjäännökset on rauhoitettu ja irtaimet muinaisesineet tulee toimittaa Museovirastolle muinaismuistolain (295/1963) mukaisesti. Löytötavaran salaamisesta ja anastamisesta on säädetty löytötavaralaissa (778/1988).

Varastetun kulttuuriesineen omistajan suoja, esineen palauttaminen omistajalleen ja menettely palauttamista koskevassa asiassa määräytyy suoraan yleissopimuksen 3, 4 ja 8 artiklan määräysten perusteella. Lain 3 §:ssä tarkoitettu suoja koskee omistajan lisäksi henkilöä, jolla on panttioikeuden, käyttöoikeuden tai muun oikeuden nojalla oikeus pitää esinettä hallinnassaan.

4 §. *Varastetun kulttuuriesineen palauttamisesta sopimusvaltiossa annetun päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano Suomessa.* Yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappaleessa määrätään, että artiklan ei tule tulkita asettavan velvoitetta tunnustaa tai panna täytäntöön toisen sopimusvaltion tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen pää-

töstä, joka poikkeaa tämän yleissopimuksen määräyksistä. Yleissopimuksella ei muutoinkaan määrätä tuomioistuimen päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Selvyyden vuoksi ehdotetaan 4 §:ssä säädettäväksi, että varastetun kulttuuriesineen palauttamista koskeva vieraan valtion tuomioistuimen päätös on tunnustettava ja pantava täytäntöön, jos siitä on erikseen säädetty tai sovittu. Tällaisia määräyksiä sisältyy muun muassa Luganossa 16 päivänä syyskuuta 1988 tehtyyn yleissopimukseen (SopS 44/1993) ja Brysselissä 27 päivänä syyskuuta 1968 tehtyyn yleissopimukseen. Suomi on allekirjoittanut marraskuussa 1996 yleissopimuksen Itävaltan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisestä tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevaan yleissopimukseen (Brysselin yleissopimus) sekä sen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuinmessä liittyvään pöytäkirjaan.

5 §. *Vilpittömässä mielessä olevan oikeudenhaltijan oikeus korvaukseen.* Pykälässä säädetään, että sillä, joka on saanut vilpittömässä mielessä omistusoikeuden, panttioikeuden, käyttöoikeuden tai muun oikeuden varastettuun kulttuuriesineeseen on oikeus saada kohtuullinen korvaus siten kuin yleissopimuksen 4 artiklassa säädetään. Kohtuullinen korvaus ei ole välttämättä esineen käypä hinta. Yleissopimuksen esitöissä viitataan seikkoihin, jotka kohtuullisuusharkinnassa tulisi ottaa huomioon. Kohtuullinen korvaus on maksettava silloin, jos omistus tai muun oikeuden syntymiseen on sovellettava kansainvälisten liittymäsääntöjen mukaan vieraan valtion lakia, jonka mukaan varastetun esineen haltijalla on oikeus korvaukseen.

Yleissopimuksen 4 artiklan 3 kappale ja 9 artiklan 1 kappale mahdollistavat sen, että vilpittömässä mielessä olevan esineen haltija on velvollinen palauttamaan esineen lunastuksetta tai kohtuullista alhaisempaa korvausta vastaan, mikäli asiassa sovellettavan lain mukaan näin olisi meneteltävä. Rikoslain voimaannpanemisesta annetun asetuksen (19.12.1889) 11 §:n mukaan henkilö, joka on saanut vilpittömässä mielessä esineen, joka on joutunut pois entiseltä haltijalta näpistämisen, varkauden, ryöstön tahi kiristämisen kautta, on velvollinen palauttamaan esineen lunastuksetta. Suomen tuomioistuin voi joutua soveltamaan myös vieraan valtion lakia, jonka mukaan henkilöllä ei ole oikeutta korvaukseen esineen palauttaessaan tai

hän on velvollinen palauttamaan esineen kohtuullista alhaisempaa korvausta vastaan. Ehdotetun 5 §:n 2 momentissa säädetään, että jos korvauksen määrä asiassa sovellettavan lain mukaan olisi kuitenkin kohtuullista alhaisempi tai esine olisi palautettava korvauksetta, on sanottua lakia noudatettava.

6 §. *Laittomasti maasta viedyn kulttuuriesineen haltijan oikeus korvaukseen.* Lain 6 §:ään ehdotetaan sisällytettäväksi yleissopimuksen 6 artiklasta johtuvat säännökset. Sillä, joka esineen laittoman maastaviennin jälkeen on saanut omistusoikeuden tai muun oikeuden laittomasti maasta vietyyn kulttuuriesineeseen, on oikeus saada esineen palauttamista vaatineelta sopimusvaltiolta kohtuullinen korvaus yleissopimuksen 6 artiklan mukaisesti esineen palauttamisesta mahdollisesti aiheutuvasta vahingosta ja haitasta, jos hän ei omistusoikeuden tai muun oikeuden saadessaan tiennyt eikä hänen voida kohtuudella katsoa pitäneenkään tietää, että esine oli viety laittomasti sopimusvaltion alueelta. Laittomasti maasta viedyllä kulttuuriesineellä tarkoitetaan tässä myös sellaista kulttuuriesinettä, joka on jätetty laittomasti sopimusvaltion alueelle, siten kuin yleissopimuksen 5 artiklassa määrätään. Vilpittömässä mielessä olevalla esineen haltijalla on tämän säännöksen mukaisesti oikeus ainoastaan kohtuulliseen korvaukseen, vaikka hän muutoin yleisten lainvalintasäännösten mukaan sovellettavan lain nojalla olisi velvollinen palauttamaan esineen vain täyttä korvausta vastaan.

7 §. *Oikeuspaikka laittomasti maasta viedyn kulttuuriesineen palauttamista koskevasa asiassa.* Ehdotetussa 7 §:ssä säädetään, että laittomasti maasta viedyn kulttuuriesineen palauttamista koskevan hakemuksen käsittelee se käräjäoikeus, jonka tuomiopiirissä esine on tai jossa vastapuolella on asuinpaikka tai kotipaikka taikka jossa asian käsittely muutoin sopivasti käy päinsä. Asia käsitellään hakemusasiana.

Esine voidaan palauttaa myös ilman tuomioistuimen päätöstä esimerkiksi esineen omistajan tai haltijan ja palauttamista vaatineen valtion välisen sopimuksen perusteella. Suomesta tavatut omistajaa tai hallussapitäjää vailla olevat esineet voidaan niin ikään palauttaa ilman tuomioistuimen päätöstä.

8 §. *Keskusviranomainen.* Ehdotetun pykälän mukaan oikeusministeriö on keskusviranomainen asioissa, jotka koskevat toisen sopimusvaltion alueelta laittomasti vietyjen

ja Suomessa olevien kulttuuriesineiden palauttamista sekä asioissa, jotka koskevat Suomesta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamista koskevien pyyntöjen lähettämistä toisen sopimusvaltion taikka jonkin muun valtion tuomioistuimelle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle. Oikeusministeriö on keskusviranomaisena myös Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta annetun lain 3 §:n nojalla. Oikeusministeriö vastaa lain mukaisista tehtävistä yhteistyössä muiden toimivaltaisten viranomaisten, kuten Museoviraston, tulliviranomaisten ja poliisin kanssa.

Oikeusministeriön tehtävänä on ottaa vastaan ja toimittaa käräjäoikeudelle laittomasti maasta viedyn kulttuuriomaisuuden palauttamista koskevat pyynnöt. Oikeusministeriön tulee vastaavasti lähettää Suomesta laittomasti vietyjä kulttuuriesineitä koskevat pyynnöt toisen valtion tuomioistuimelle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle.

9 §. *Turvaamistoimet.* Ehdotetun 9 §:n 1 momentin mukaan esine voidaan palauttamisen turvaamiseksi määrätä takavarikkoon tai ryhtyä muihin turvaamist toimiin siten kuin oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädetään turvaamistointa koskevan hakemuksen tekemisestä ja turvaamistoimen raukeamisesta. Turvaamistointa voivat hakea oikeusministeriö tai esineen palauttamista vaatinut valtio. Oikeusministeriöllä on itsenäinen toimivalta tehdä mainittu hakemus. Turvaamistoimen raukeamista koskeva säännös vastaa oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 6 §:n 1 momentissa säädettyä menettelyä.

Ehdotetun 9 §:n säännökset ovat identtisiä ETA-lain 5 §:n säännösten kanssa.

10 §. *Laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden palauttaminen muuhun kuin yleissopimuksen sopimuspuolena olevaan valtioon.* Asetuksella voitaisiin säätää, että Unidroit'n yleissopimuksen 2 artiklassa tarkoitettu kulttuuriesine, joka on viety laittomasti sellaisen Unescon yleissopimuksen sopimuspuolena olevan valtion alueelta, joka ei ole yleissopimuksen sopimuspuoli, palautetaan asianomaiseen valtioon siten kuin tässä laissa säädetään. Unescon yleissopimuksen käsittelyn yhteydessä on edellä todettu, että tarkoituksena on, että Suomi antaisi Unescon yleissopimuksen hyväksymisen yhteydessä selityksen, jonka mukaan Suomi panee Unescon yleissopimuksen 7

artiklan b kohdan ii alakohtaan sisältyvän palautusvelvollisuuden täytäntöön Unidroit'n yleissopimuksen määräysten mukaisesti. Tällä Unidroit'n yleissopimuksen soveltamisalan näennäisellä yksipuolisella laajentamisella on tarkoitus välttää osittain liian yleiseksi jätettyjen Unescon yleissopimuksen määräysten soveltamisessa mahdollisesti esille tulevat ongelmat. Lain soveltaminen myös niihin Unescon yleissopimuksen sopimuspuoliin, jotka eivät ole Unidroit'n yleissopimuksen sopimuspuolia edellyttää, että laissa nimenomaisesti mahdollistetaan tällainen soveltamisalan laajentaminen.

11 §. *Tarkemmat säännökset.* Lain soveltamisesta ja täytäntöönpanosta voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä asetuksella.

12 §. *Voimaantulo.* Laki tulisi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana saman aikaisesti kuin yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan. Lakia sovellettaisiin esineisiin, jotka on varastettu lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen ja kulttuuriesineisiin, jotka on viety laittomasti toisen sopimusvaltion alueelta sen jälkeen, kun sekä Suomi että kyseinen valtio ovat yleissopimuksen sopimuspuolia. Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä jo ennen sen voimaantuloa.

2. Voimaantulo

Unescon yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan 24 päivänä huhtikuuta 1972. Suomen osalta yleissopimus tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua ratifioimiskirjan tallettamisesta. Unidroit'n yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1998. Yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan kuudennen kuukauden ensimmäisenä päivänä Suomen ratifioimiskirjan tallettamisen jälkeen. Esitykseen liittyvät lait on tarkoitettu tulemaan voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtina samaan aikaan kuin yleissopimukset.

Unescon ja Unidroit'n yleissopimukset koskevat kulttuuriesineiden suojelua, joka kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 11 kohdan mukaan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Esitykseen liittyvän lakiehdotuksen voimaantulemiselle Ahvenanmaan maakunnassa on siten saatava itsehallintolain 59 §:n 2 momentin mukaan Ahvenanmaan maakuntapäivien hyväksymisen. Jos Ahvenanmaa hyväksyy voimaansaattamislait, on tästä otettava asianmukai-

nen maininta lakien voimaantuloa koskeviin asetuksiin.

3. Säättämisyjärjestys

Unescon yleissopimuksen 7 artiklan b kohdan ii alakohdan mukaan kulttuuriesineen palauttamista esittäneen valtion tulee maksaa kohtuullinen korvaus hyvässä uskossa toimineelle ostajalle tai henkilölle, jolla on omistusoikeus tähän omaisuuteen. Unidroit'n yleissopimuksen 4 artiklan 1 kappaleen mukaan kulttuuriesineen haltija, jolla on velvollisuus palauttaa esine, on oikeutettu saamaan palauttamishetkellä kohtuullisen korvauksen, mikäli haltija ei tiennyt eikä hänen olisi kohtuudella tullut tietää, että esine oli varastettu ja hän voi todistaa olleensa riittävän huolellinen hankkiessaan esineen. Unidroit'n yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen mukaan kulttuuriesineen haltija, joka sai esineen haltuunsa sen jälkeen, kun se oli viety maasta laittomasti, on oikeutettu saamaan palauttamishetkellä pyynnön esittäneeltä valtiolta kohtuullisen korvauksen, mikäli haltija ei tiennyt eikä hänen olisi kohtuudella tullut tietää, että esine oli viety laittomasti maasta. Myös Unescon yleissopimuksen 7 artiklan b kappaleen ii kohdassa edellytetään, että pyynnön esittänyt valtio maksaa kohtuullisen korvauksen hyvässä uskossa toimineelle ostajalle tai henkilölle, jolla on omistusoikeus tähän omaisuuteen. Tämän määräyksen Suomi panisi täytäntöön Unidroit'n yleissopimuksen määräysten mukaisesti.

Suomessa noudatetaan Unidroit'n yleissopimuksen suosituimmuuslausekkeen nojalla rikoslain voimaannpanosta annetun lainsäätöasetuksen 11 §:n säännöstä, jonka mukaan vilpittömässäkin mielessä oleva luovutuksensaaja on velvollinen luovuttamaan lunastuksetta anastetun esineen oikealle omistajalleen. Kohtuullinen korvaus on maksettava silloin, jos omistus tai muun oikeuden syntymiseen on sovellettava kansainvälisten liittymäsääntöjen mukaan vieraan valtion lakia, jonka mukaan varastetun esineen haltijalla on oikeus saada kohtuullinen korvaus. Kun kysymyksessä on kulttuuriesine, joka on joutunut pois omistajaltaan rikoslain voimaannpanosta annetun 11 §:ssä tarkoitettulla tavalla, eivät yleissopimukset aseta vilpittömässä mielessä olevalle kulttuuriesineen haltijalle pidemmälle meneviä rajoituksia kuin Suomen voimassaolevasta lainsäädännöstä johtuu. Unidroit'n yleissopimuksen

hyväksymistä ja soveltamista koskevan lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentin mukaan varastetulla kulttuuriesineellä tarkoitetaan laissa myös kavalluksen tai muun näihin verrattavan rikoksen kautta omistajaltaan pois joutunutta esinettä. Vilpittömässä mielessä oleva haltija olisi näissä tapauksissa velvollinen luovuttamaan esineen kohtuullista korvausta vastaan. Tämä voimassaolevaa lakia pidemmälle menevä rajoitus on otettava huomioon lain säätämisyjärjestystä harkittaessa.

Laittomasti maasta viedyn kulttuuriesineen palauttamista koskeva Unidroit'n yleissopimuksen 8 artiklalla ei puututa välittömästi palautettavan esineen omistusoikeuteen. Vilpittömässä mielessä oleva esineen haltija, jonka tulee palauttaa esine fyysisesti palauttamista pyytäneelle valtiolle, on oikeutettu kohtuulliseen korvaukseen.

Siirtovelvollisuus merkitsee omaisuuden käyttörajoitusta. Lainsäädännössä on pidetty mahdollisena varsin laajalti rajoittaa tavallisella lailla omaisuuden vapaata käyttämistä. Tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä voidaan säätää laki, joka ei loukkaa omistajan oikeutta omaisuutensa normaaliin, kohtuulliseen ja järkevään käyttöön. Esineen siirtäminen toiseen valtioon rajoittaisi todennäköisesti merkittävästi hänen oikeuttaan käyttää esinettä. Velvollisuus korvata omaisuuden suojaan puuttumisesta aiheutuvat menetykset koskee myös yleissopimuksesta omaisuuden käytölle johtuvia rajoituksia.

Laittomasti maasta viedyn kulttuuriesineen kohdalla joudutaan yleensä vertailemaan kahta kilpailevaa etua: valtion etu kulttuuriperinnön suojelijana ja esineen vilpittömässä mielessä haltuunsa saaneen henkilön etu. Hallitusmuodossa tunnustetaan omaisuuden suojan (12 §) ohella myös vastuu kulttuuriperinnöstä (14 a §). Hallitusmuodon hengen mukaista on antaa myös toisen valtion kulttuuriperinnölle suojaa. Vilpittömässä mielessä olevalla henkilöllä on oikeus kohtuulliseen korvaukseen omaisuuden käytölle aiheutuvista menetyksistä. Tällaista oikeutta ei olisi vilpillisessä mielessä olevalla henkilöllä. Vilpillisessä mielessä olevan henkilön etu ei nauti sellaista suojaa, josta luopuminen edellyttäisi perustuslainsäätämisyjärjestystä.

Laki Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta säädettiin perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksesta tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä hallituksen esityksessä 279/1994 vp esitetyillä perusteilla.

Edellä esitetyillä perusteilla ehdotetaan, että lakiehdotukset käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Edellä on selvitetty, että yleissopimukset sisältävät useita lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja edellyttävät siten eduskunnan suostumusta.

Edellä olevan perusteella sekä hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi ne Pariisissa 14 päivänä marraskuuta 1970 kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi tehdyn yleissopimuksen ja varastetuista tai laittomasti maasta vietyistä kulttuuriesineistä Roomassa 24 päivänä kesäkuuta 1995 tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen määräykset, jotka vaativat Eduskunnan suostumuksen.

Koska yleissopimukset sisältävät määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi tehdyn yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Pariisissa 14 päivänä marraskuuta 1970 kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämistä ja ehkäisemistä koskevan yleissopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan,

voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

2.

Laki

varastetuista tai laittomasti maastaviedyistä kulttuuriesineistä tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Yleissopimuksen voimaansaattaminen

Varastetuista tai laittomasti maasta vietyistä kulttuuriesineistä Roomassa 24 päivänä kesäkuuta 1995 tehdyn Unidroit'n yleissopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

2 §

Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttaminen

Suomessa olevan ja toisen Euroopan talousalueen valtion alueelta laittomasti viedyn kulttuuriesineen palauttamiseen sovelletaan tämän lain sijasta Euroopan talousalueen

valtion alueelta laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta annetun lain (1276/1994) säännöksiä, siltä osin kuin ne koskevat tässä laissa säänneltyjä kysymyksiä.

3 §

Varastetun kulttuuriesineen omistajan suoja

Varastetulla kulttuuriesineellä tarkoitetaan tässä laissa yleissopimuksen 2 artiklassa tarkoitettua kulttuuriesinettä, joka on joutunut pois omistajan hallinnasta varkauden, ryöstön, kiristyksen, kavalluksen tai muun näihin verrattavan rikoksen johdosta taikka jonka joku on saanut laittomasti haltuunsa irrottamisen, kaivamisen tai muinaisesineen löydön kautta, siitä riippumatta, missä esine oli sijainnut.

Varastetun kulttuuriesineen omistajan suojasta, esineen palauttamisesta omistajalleen ja menettelyistä palauttamista koskevassa asiassa on voimassa, mitä 1 §:ssä mainitun yleissopimuksen 3, 4 ja 8 artiklassa on määrätty. Mitä omistajasta on säädetty, on vastaavasti sovellettava myös siihen, jolla panttioikeuden, käyttöoikeuden tai muun oikeuden nojalla on oikeus pitää esinettä hallinnassaan.

4 §

Varastetun kulttuuriesineen palauttamisesta sopimusvaltiossa annetun päätöksen tunnustaminen ja täytäntöönpano Suomessa

Vieraan valtion tuomioistuimen antama päätös varastetun kulttuuriesineen palauttamisesta on tunnustettava ja pantava täytäntöön Suomessa, jos siitä on erikseen säädetty tai sovittu.

5 §

Vilpittömässä mielessä olevan oikeudenhaltijan oikeus korvaukseen

Kun varastettu kulttuuriesine määrätään palautettavaksi omistajalleen, on sillä, joka on vilpittömässä mielessä saanut omistusoikeuden, panttioikeuden, käyttöoikeuden tai muun oikeuden varastettuun kulttuuriesineeseen, oikeus saada esineen palauttamisen ja oikeutensa menettämisen johdosta kohtuullinen korvaus yleissopimuksen 4 artiklan mu-

kaisesti.

Jos korvauksen määrä asiassa muutoin sovellettavan lain mukaan olisi alhaisempi kuin yleissopimuksen 4 artiklan mukaan tai jos omistajalla sanotun lain mukaan olisi oikeus saada esine korvauksetta palautetuksi on tätä noudatettava.

6 §

Laittomasti maasta viedyn kulttuuriesineen haltijan oikeus korvaukseen

Sillä, joka esineen laittoman maastaviennin jälkeen on saanut omistusoikeuden tai muun oikeuden laittomasti maasta vietyyn kulttuuriesineeseen, on oikeus saada esineen palauttamista vaatineelta sopimusvaltiolta kohtuullinen korvaus yleissopimuksen 6 artiklan mukaisesti esineen palauttamisesta mahdollisesta aiheutuvasta vahingosta ja haitasta, jos hän ei omistusoikeuden tai muun oikeuden saadessaan tiennyt eikä voida kohtuudella katsoa pitäneenkään tietää, että esine oli viety laittomasti sopimusvaltion alueelta.

7 §

Oikeuspaikka laittomasti maasta viedyn kulttuuriesineen palauttamista koskevassa asiassa

Hakemuksen laittomasti maasta viedyn kulttuuriesineen palauttamisesta käsittelee se kärjäoikeus, jonka tuomiopiirissä esine on tai jonka tuomiopiirissä hakijan vastapuolella on asuinpaikka tai kotipaikka taikka jossa asian käsittely muutoin sopivasti käy päinsä.

8 §

Keskusviranomainen

Oikeusministeriön tehtävänä on yhteistyössä toimivaltaisten viranomaisten kanssa:

1) ottaa vastaan 1 §:ssä mainitun yleissopimuksen nojalla tehdyt toisen sopimusvaltion alueelta laittomasti vietyjä kulttuuriesineitä koskevat pyynnöt ja toimittaa ne toimivaltaiselle kärjäoikeudelle;

2) antaa toisen sopimusvaltion alueelta laittomasti vietyjä kulttuuriesineitä koskevaa muuta oikeusapua;

3) lähettää Suomesta laittomasti vietyjä kulttuuriesineitä koskevat pyynnöt toisen valtion tuomioistuimelle tai muulle toimival-

taiselle viranomaiselle;

4) ryhtyä tämän lain 1 §:ssä mainitun yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

9 §

Turvaamistoimet

Laittomasti toisen valtion alueelta viedyn kulttuurinesineen palauttamisen turvaamiseksi 7 §:ssä tarkoitettu käräjäoikeus voi määrätä esineen takavarikkoon tai ryhtyä muihin turvaamist toimiin siten kuin oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa säädetään.

Turvaamistointa koskevan hakemuksen voi tehdä oikeusministeriö taikka se valtio, josta esine on viety laittomasti. Turvaamistoi mi raukeaa, jos 7 §:ssä tarkoitettua hakemusta ei ole tehty kahden kuukauden kuluessa turvaamistointien määräämistä koskevan päätök sen antamisesta.

10 §

*Laittomasti maasta vietyjen
kulttuurinesineiden palauttaminen muuhun
kuin yleissopimuksen sopimuspuolena
olevaan valtioon*

Asetuksella voidaan säätää, että kulttuuriesine, joka on laittomasti viety sellaisen kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin,

viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi tehdyn yleissopimuksen (SopS) sopimuspuolena olevan valtion alueelta, joka ei ole tämän sopimuksen sopimuspuoli, palautetaan asianomaiseen valtioon siten kuin tässä laissa säädetään.

11 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tämän lain soveltamisesta ja täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tämän lain säännöksiä ei sovelleta kulttuurinesineisiin, jotka on varastettu ennen tämän lain voimaantuloa eikä laittomasti maasta vietyjen kulttuurinesineiden palauttamiseen, jos esine on viety laittomasti toisesta sopimusvaltiosta ennen kuin yleissopimus on tullut voimaan kyseisen sopimusvaltion ja Suomen välillä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ulkoasiainministeri *Tarja Halonen*

(Suomennos)

**YLEISSOPIMUS
KULTTUURIOMAISUUDEN
LUVATTOMAN TUONNIN, VIENNIN JA
OMISTUSOIKEUDEN SIIRRON
KIELTÄMISEKSI JA EHKÄISEMISEKSI**

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokous, joka kokoontui Pariisissa 12 päivästä lokakuuta 14 päivään marraskuuta kuudenteentoista istuntoonsa

palauttaen mieleen niiden säännösten tärkeyden, jotka sisältyvät yleiskokouksen neljännessätoista istunnossa hyväksyttyyn kansainvälisen kulttuuriyhteistyön julistukseen,

ottaen huomioon, että kansojen välinen kulttuuriomaisuudenvaihto tieteen, kulttuurin ja kasvatuksen tarkoituksiin lisää ihmiskunnan sivistyksen tuntemusta, rikastuttaa kaikkien kansojen kulttuurielämää ja herättää keskinäistä kunnioitusta ja arvontoa kansakuntien välillä,

ottaen huomioon, että kulttuuriomaisuus on yksi sivistyksen ja kansallisen kulttuurin perustekijä, ja että sen todellinen arvo on ymmärrettävissä vain sellaisessa yhteydessä, jossa sen alkuperästä, historiasta ja perinteellisestä ympäristöstä tiedetään mahdollisimman paljon,

ottaen huomioon, että jokaisen valtion velvollisuus on suojella alueellaan olevaa kulttuuriomaisuutta varkauksilta, luvattomilta kaivauksilta ja luvattomalta vienniltä,

ottaen huomioon, että näiden vaarojen torjumiseksi jokaisen valtion on välttämätöntä lisääntyvässä määrin tiedostaa moraaliset velvoitteensa kunnioittaakseen sekä omaa että kaikkien kansakuntien kulttuuriperintöä,

ottaen huomioon, että kulttuurilaitoksena museoiden, kirjastojen ja arkistojen pitäisi varmistaa, että niiden kokoelmia kootaan yleismaailmallisesti tunnustettujen moraalisten periaatteiden mukaisesti,

**CONVENTION ON THE MEANS OF
PROHIBITING AND PREVENTING THE
ILLICIT IMPORT, EXPORT AND
TRANSFERS OF OWNERSHIP OF
CULTURAL PROPERTY**

The General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, meeting in Paris from 12 October to 14 November 1970, at its sixteenth session,

Recalling the importance of the provisions contained in the Declaration of the Principles of International Cultural Co-operation, adopted by the General Conference at its fourteenth session,

Considering that the interchange of cultural property among nations for scientific, cultural and educational purposes increases the knowledge of the civilization of Man, enriches the cultural life of all peoples and inspires mutual respect and appreciation among nations,

Considering that cultural property constitutes one of the basic elements of civilization and national culture, and that its true value can be appreciated only in relation to the fullest possible information regarding its origin, history and traditional setting,

Considering that it is incumbent upon every State to protect the cultural property existing within its territory against the danger of theft, clandestine excavation, and illicit export,

Considering that, to avert these dangers, it is essential for every State to become increasingly alive to the moral obligations to respect its own cultural heritage and that of all nations,

Considering that, as cultural institutions, museums, libraries and archives should ensure that their collections are built up in accordance with universally recognized moral principles,

ottaen huomioon, että kulttuuriomaisuuden luvaton tuonti, vienti ja omistusoikeuden siirto estävät sitä kansakuntien välistä yhteisymmärrystä, jonka edistäminen kuuluu Unescon tehtäviin suosittelemalla asianomaisille valtioille tätä tarkoitusta varten kansainvälisiä sopimuksia,

ottaen huomioon, että kulttuuriperinnön suojelu voi olla tehokasta vain jos se järjestetään sekä kansallisesti että kansainvälisesti ja läheisessä yhteistyössä valtioiden kesken,

ottaen huomioon, että Unescon yleiskokous vuonna 1964 hyväksyi suosituksen tätä varten,

perehdyttyään istunnon esityslistan asiakohtana 19 olevaan kysymykseen uusista ehdotuksista kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnon, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämis- ja ehkäisemiskeinoiksi,

päätettyään viidennessätoista istunnossaan, että tästä kysymyksestä olisi aiheellista tehdä kansainvälinen yleissopimus,

hyväksyy tämän yleissopimuksen marraskuun neljäntenätoista päivänä vuonna 1970.

1 artikla

Tässä yleissopimuksessa sanalla "kulttuuriomaisuus" tarkoitetaan omaisuutta, jonka kukin valtio on uskonnollisista tai ei-uskonnollisista syistä erityisesti määritellyt tärkeäksi arkeologian, esihistorian, historian, kirjallisuuden, taiteen tai tieteen kannalta, ja joka kuuluu seuraaviin ryhmiin:

a. harvinaiset eläin-, kasvi-, mineraali- ja anatomiset kokoelmat ja näytteet sekä paleontologisesti mielenkiintoiset esineet,

b. historiaan liittyvä omaisuus, mukaan luettuna tieteen ja tekniikan historia sekä sota- ja sosiaalishistoria, kansallisten johtajien, ajattelijoiden, tiedemiesten ja taiteilijoiden elämään sekä kansallisesti tärkeisiin tapahtumiin liittyvä omaisuus,

c. arkeologisten kaivausten (luvallisten ja luvattomien) ja arkeologisten löytöjen tulokset,

d. taiteellisten tai historiallisten muistomerkkien tai kiinteiden muinaisjäännösten osat,

e. yli sata vuotta vanha muinaisesineet, kuten piirtokirjoitukset, rahat ja sinettileimasimet,

f. kansatieteellisesti mielenkiintoiset esineet,

g. taide-esineistö kuten

i) kokonaan käsin tehty kuvat, maalaukset ja piirustukset pohjasta ja materiaalista

Considering that the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property is an obstacle to that understanding between nations which it is part of Unesco's mission to promote by recommending to interested States, international conventions to this end,

Considering that the protection of cultural heritage can be effective only if organized both nationally and internationally among States working in close co-operation,

Considering that the Unesco General Conference adopted a Recommendation to this effect in 1964,

Having before it further proposals on the means of prohibiting and preventing the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property, a question which is on the agenda for the session as item 19,

Having decided, at its fifteenth session, that this question should be made the subject of an international Convention,

Adopts this Convention on the fourteenth day of November 1970.

Article 1

For the purposes of this Convention, the term "cultural property" means property which, on religious or secular grounds, is specifically designated by each State as being of importance for archaeology, prehistory, history, literature, art or science and which belong to the following categories:

(a) Rare collections and specimens of fauna, flora, minerals and anatomy, and objects of palaeontological interest;

(b) property relating to history, including the history of science and technology and military and social history, to the life of national leaders, thinkers, scientists and artists and to events of national importance;

(c) products of archaeological excavations (including regular and clandestine) or of archaeological discoveries;

(d) elements of artistic or historical monuments or archaeological sites which have been dismembered;

(e) antiquities more than one hundred years old, such as inscriptions, coins and engraved seals;

(f) objects of ethnological interest;

(g) property of artistic interest, such as:

(i) pictures, paintings and drawings produced entirely by hand on any support and in

riippumatta (teollisesti muotoiltuja ja valmistettuja mutta käsin koristeltuja esineitä lukuunottamatta),

ii) alkuperäiset kuvapatsaat ja veistokset materiaalista riippumatta,

iii) alkuperäiset gravyyrit, painokuvat ja kivipiirroksot,

iv) alkuperäiset assemblaasit ja montaasit materiaalista riippumatta;

h. yksittäiset tai kokoelmiin kuuluvat harvinaiset käsikirjoitukset ja inkunabelit, vanhat kirjat, asiakirjat ja erityisen mielenkiintoiset julkaisut (historialliselta, taiteelliselta, tieteelliseltä, kirjalliselta jne. kannalta),

i. yksittäiset tai kokoelmiin kuuluvat posti-, leima- ja muut sen kaltaiset merkit,

j. arkistot, mukaan luettuina äänite-, valokuva- ja elokuva-arkistot,

k. yli sata vuotta vanhat huonekalut ja vanhat soittimet.

any material (excluding industrial designs and manufactured articles decorated by hand);

(ii) original works of statuary art and sculpture in any material;

(iii) original engravings, prints and lithographs;

(iv) original artistic assemblages and montages in any material;

(h) rare manuscripts and incunabula, old books, documents and publications of special interest (historical, artistic, scientific, literary, etc.) singly or in collections;

(i) postage, revenue and similar stamps, singly or in collections;

(j) archive, including sound, photographic and cinematographic archives;

(k) articles of furniture more than one hundred years old and old musical instruments.

2 artikla

1. Sopimusvaltiot tunnustavat, että kulttuuriomaisuuden luvaton tuonti, vienti ja omistusoikeuden siirto ovat tärkeimpiä syitä kulttuuriperinnön köyhtymiseen tämän omaisuuden alkuperämaissa, ja että kansainvälinen yhteistyö on tehokkaimpia keinoja suojella kunkin maan kulttuuriomaisuutta niistä aiheutuvia vaaroja vastaan.

2. Tässä tarkoituksessa sopimusvaltiot ryhtyvät vastustamaan näitä toimia käytettävissään olevin keinoin, ja erityisesti poistamaan niiden syyt, lopettamalla nykyiset menettelytavat ja auttamalla tekemään tarpeelliset korjaukset.

3 artikla

Kulttuuriomaisuuden tuonti, vienti tai omistusoikeuden siirto vastoin sopimusvaltioiden tämän yleissopimuksen perusteella hyväksymiä määräyksiä on luvaton.

4 artikla

Sopimusvaltiot tunnustavat, että seuraavin ryhmiin kuuluva omaisuus muodostaa yleissopimuksen tarkoittamassa mielessä osan kunkin valtion kulttuuriperinnöstä:

a. kyseisen valtion kansalaisten yksilöllisesti tai kollektiivisesti luoma kulttuuriomaisuus sekä kyseiselle valtiolle tärkeä, sen alu-

Article 2

1. The States Parties to this Convention recognize that the illicit import, export and transfer of ownership of cultural property is one of the main cause of the impoverishment of the cultural heritage of the countries or origin of such property and that international co-operation constitutes one the most efficient means of protecting each country's cultural property against all the dangers resulting therefrom.

2. To this end, the States Parties undertake to oppose such practices with the means at their disposal, and particularly by removing their causes, putting a stop to current practices, and by helping to make the necessary reparations.

Article 3

The import, export or transfer of ownership of cultural property effected contrary to the provisions adopted under this Convention by the States Parties thereto, shall be illicit.

4 artikla

The States Parties to this Convention recognize that for the purpose of the Convention property which belongs to the following categories forms part of the cultural heritage of each State:

(a) Cultural property created by the individual or collective genius of nationals of the State concerned, and cultural property of

eella asuvien ulkomaalaisten tai kansalaisuutta vailla olevien henkilöiden sen alueella luoma kulttuuriomaisuus,

b. kunkin valtion alueelta löydetty kulttuuriomaisuus,

c. arkeologisilla, kansatieteellisillä tai luonnontieteellisillä tutkimusmatkoilla tämän omaisuuden alkuperämaan toimivaltaisten viranomaisten suostumuksella hankittu kulttuuriomaisuus,

d. vapaaehtoisesti vaihdettu kulttuuriomaisuus,

e. lahjoituksena saatu tai kulttuuriomaisuuden alkuperämaan toimivaltaisten viranomaisten suostumuksella laillisesti ostettu kulttuuriomaisuus.

5 artikla

Varmistaakseen kulttuuriomaisuuden suojelemisen luvaton tuontia, vientiä ja omistusoikeuden siirtoa vastaan sopimusvaltiot ottavat kullekin maalle sopivalla tavalla tehtäväkseen perustaa, ellei niitä jo ole, omalle alueelleen kulttuuriperinnön suojelemiseksi yhden tai useampia kansallisia laitoksia, joissa on riittävä määrä henkilökuntaa hoitamaan tehokkaasti seuraavia tehtäviä:

a. edesauttamaan laki- ja säännöshdotusten laatimista kulttuuriperinnön suojelun turvaamiseksi sekä erityisesti tärkeän kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron ehkäisemiseksi,

b. laatimaan ja ylläpitämään ajan tasalla suojeltavan omaisuuden kansallisen inventoinnin perusteella luetteloa sellaisesta julkisesta ja yksityisestä kulttuuriomaisuudesta, jonka vienti köyhdyttäisi huomattavasti kansallista kulttuuriperintöä,

c. edistämään tai perustamaan sellaisia tieteellisiä ja teknillisiä laitoksia (museoja, kirjastoja, arkistoja, laboratorioita, työpajoja jne.), joita tarvitaan kulttuuriomaisuuden säilyttämisen ja tunnetuksi tekemisen turvaamiseksi,

d. järjestämään arkeologisten kaivausten valvontaa, varmistamaan tietyn kulttuuriomaisuuden säilyminen "in situ" ja suojelemaan tiettyjä alueita, jotka on varattu tulevaisuudessa tapahtuvaa arkeologista tutkimusta varten,

e. laatimaan tässä yleissopimuksessa esille tuotujen eettisten periaatteiden mukaisia

importance to the State concerned created within the territory of that State by foreign nationals or stateless persons resident within such territory;

(b) cultural property found within the national territory;

(c) cultural property acquired by archaeological, ethnological or natural science missions, with the consent of the competent authorities of the country of origin of such property;

(d) cultural property which has been the subject of a freely agreed exchange;

(e) cultural property received as a gift or purchased legally with the consent of the competent authorities of the country of origin of such property.

Article 5

To ensure the protection of their cultural property against illicit import, export and transfer of ownership, the States Parties to this Convention undertake, as appropriate for each country, to set up within their territories one or more national, services, where such services do not already exist, for the protection of the cultural heritage, with a qualified staff sufficient in number for the effective carrying out of the following functions:

(a) Contributing to the formation of draft laws and regulations designed to secure the protection of the cultural heritage and particularly prevention of the illicit import, export and transfer of ownership of important cultural property;

(b) establishing and keeping up to date, on the basis of a national inventory of protected property, a list of important public and private cultural property whose export would constitute an appreciable impoverishment of the national cultural heritage;

(c) promoting the development or the establishment of scientific and technical institutions (museums, libraries, archives, laboratories, workshops...) required to ensure the preservation and presentation of cultural property;

(d) organizing the supervision of archaeological excavations, ensuring the preservation "in situ" of certain cultural property, and protecting certain areas reserved for future archaeological research;

(e) establishing, for the benefit of those concerned (curators, collectors, antique dea-

säännöksiä asianosaisten henkilöiden (ko-koelmien hoitajien, kerääjien, antiikkikauppi-aiden jne.) käyttöön ja ryhtymään valvo-maan näiden sääntöjen noudattamista,

f. ryhtymään kasvatuksellisiin toimiin kun- nioituksen herättämiseksi ja edistämiseksi kaikkien valtioiden kulttuuriperintöä koh- taan, ja tekemään tämän yleissopimuksen määräyksiä tunnetuiksi,

g. valvomaan, että kaikki kulttuuriomai- suuden katoamistapaukset julkistetaan sopi- valla tavalla.

6 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät

a. käyttämään tarkoituksenmukaista todis- tusta, jolla vientimaa määrittelee, että kysei- sen kulttuuriomaisuuden vienti on luvanva- raista. Todistuksen on oltava kaikkien sään- nösten mukaan maasta vietävien kulttuuriesi- neiden mukana,

b. kieltämään kulttuuriomaisuuden viennin alueeltaan ellei mukana ole yllä mainittua vientitodistusta,

c. julkistamaan mainitun kiellon tarkoituk- senmukaisella tavalla, erityisesti kulttuuriesi- neitä todennäköisesti vievien tai tuovien henkilöiden keskuudessa.

7 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät

a. tarpeellisiin toimenpiteisiin kunkin valti- on lainsäädännön mukaisesti estääkseen alu- eellaan sijaitsevia museota ja niihin verrat- tavia laitoksia hankkimasta jonkin toisen sopimusvaltion alueelta peräisin olevaa kult- tuuriomaisuutta, joka on viety laittomasti maasta tämän yleissopimuksen tultua voi- maan asianomaisissa maissa. Silloin kun se on mahdollista, ne ilmoittavat yleissopimuk- seen liittyneelle alkuperämaalle, että tämän yleissopimuksen voimaantulon jälkeen sen alueelta laittomasti vietyä kulttuuriomaisuut- ta on tarjottu kaupaksi,

b. i) kieltämään toisen sopimusvaltion mu- seosta tai uskonnollisesta tai ei-uskonnolli- sesta julkisesta muistomerkistä tai vastaavas- ta laitoksesta varastetun kulttuuriomaisuuden maahantuonnin tämän sopimuksen tultua voimaan asianomaisissa valtioissa edellyttä- en, että tällainen omaisuus todistettavasti kuuluu tuolle laitokselle,

lers, etc.) rules in conformity with the ethi- cal principles set forth in this Convention; and taking steps to ensure the observance of those rules;

(f) taking educational measures to stimula- te and develop respect for the cultural heri- tage of all States, and spreading knowledge of the provisions of this Convention;

(g) seeing that appropriate publicity is gi- ven to the disappearance of any items of cultural property.

Article 6

The States Parties to this Convention un- dertake:

(a) To introduce an appropriate certificate in which the exporting State would specify that the export of the cultural property in question is authorized. The certificate should accompany all items of cultural property exported in accordance with the regulations;

(b) to prohibit the exportation of cultural property from their territory unless accom- panied by the above-mentioned export certi- ficate;

(c) to publicize this prohibition by appro- priate means, particularly among persons likely to export or import cultural property.

Article 7

The States Parties to this Convention un- dertake:

(a) To take the necessary measures, con- sistent with national legislation, to prevent museums and similar institutions within their territories from acquiring cultural property originating in another State Party which has been illegally exported after entry into force of this Convention, in the State concerned. Whenever possible, to inform a State of ori- gin Party to this Convention of an offer of such cultural property illegally removed from that State after the entry into force of this Convention in both States;

(b) (i) to prohibit the import of cultural property stolen from a museum or a reli- gious or secular public monument or similar institution in another State Party to this Con- vention after the entry into force of this Convention for the States concerned, provi- ded that such property is documented as ap- pertaining to the inventory of that instituti- on;

ii) sopimukseen liittyneen kulttuuriomaisuuden alkuperämaan pyynnöstä tarkoituksenmukaisesti toimenpiteisiin kaiken sellaisen kulttuuriomaisuuden löytämiseksi ja palauttamiseksi, joka on tuotu maahan tämän yleissopimuksen tultua voimaan molemmissa sopimusvaltioissa, kuitenkin sillä varauksella, että pyynnön esittänyt valtio maksaa kohtuullisen korvauksen hyvässä uskossa toimineelle ostajalle tai henkilölle, jolla on omistusoikeus tähän omaisuuteen. Etsimis- ja palautuspyynnöt on tehtävä diplomaattiteitse. Pynnön esittäneen valtion tulee omalla kustannuksellaan hankkia sen esittämän etsimisen ja palauttamispyynnön perustelemiseksi tarvittavat asiakirjat ja muut todisteet. Sopimusvaltioiden ei tule periä tulli- eikä muita kustannuksia tämän artiklan mukaisesti palautettavasta kulttuuriomaisuudesta. Pyytäjänä esiintyneen valtion on vastattava kaikista kulttuuriomaisuuden palauttamisesta ja luovuttamisesta aiheutuvista kustannuksista.

8 artikla

Sopimusvaltiot sitoutuvat määräämään rangaistuksia tai hallinnollisia seuraamuksia jokaiselle, joka on vastuussa 6 artiklan b kohdassa ja 7 artiklan b kohdassa mainittujen kieltojen rikkomisesta.

9 artikla

Jokainen sopimusvaltio, jonka kulttuuriperintö on joutunut vaaranalaiseksi arkeologisen tai kansatieteellisen aineiston ryöstön vuoksi, voi vedota muihin valtioihin, joita asia koskee. Näissä olosuhteissa sopimusvaltiot ryhtyvät yhteiseen kansainväliseen toimintaan päättääkseen ja toteuttaakseen konkreettiset toimenpiteet, mukaan lukien määrätyn aineiston viennin, tuonnin ja kansainvälisen kaupan valvonnan. Ennen tällaisen sopimuksen tekemistä jokaisen asianomaisten valtion on ryhdyttävä mahdollisimman laajoihin väliaikaisiin toimenpiteisiin estääkseen korvaamattomat vahingot pyynnön esittäneen valtion kulttuuriperinnölle.

10 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät

a. rajoittamaan kasvatuksen, tiedotuksen ja valvonnan avulla mistä tahansa sopimusvaltiosta laittomasti viedyn kulttuuriomaisuuden liikkumista sekä velvoittamaan kullekin maalle sopivalla tavalla rangaistusten tai hallinnollisten seuraamusten uhalla antiikki-

(ii) at the request of the State Party of origin, to take appropriate steps to recover and return any such cultural property imported after the entry into force of this Convention in both States concerned, provided, however, that the requesting State shall pay just compensation to an innocent purchaser or to a person who has valid title to that property. Requests for recovery and return shall be made through diplomatic offices. The requesting Party shall furnish, at its expense, the documentation and other evidence necessary to establish its claim for recovery and return. The Parties shall impose no customs duties or other charges upon cultural property returned pursuant to this Article. All expenses incident to the return and delivery of the cultural property shall be borne by the requesting Party.

Article 8

The States Parties to this Convention undertake to impose penalties or administrative sanctions on any person responsible for infringing the prohibitions referred to under Articles 6 (b) and 7 (b) above.

Article 9

Any State Party to this Convention whose cultural patrimony is in jeopardy from pillage of archaeological or ethnological materials may call upon other States Parties who are affected. The States Parties to this Convention undertake, in these circumstances, to participate in a concerted international effort to determine and to carry out the necessary concrete measures, including the control of exports and imports and international commerce in the specific materials concerned. Pending agreement each State concerned shall take provisional measures to the extent feasible to prevent irremediable injury to the cultural heritage of the requesting State.

Article 10

The States Parties to this Convention undertake:

(a) To restrict by education, information and vigilance, movement of cultural property illegally removed from any State Party to this Convention and, as appropriate for each country, oblige antique dealers, subject to penal or administrative sanctions, to main-

kauppiaita pitämään luetteloa, josta käy ilmi jokaisen kulttuuriesineen alkuperä, välittäjän nimet ja osoitteet, jokaisen myydyn esineen kuvaus ja hinta, ja ilmoittamaan kulttuuriesineen ostajalle esinettä mahdollisesti koskevasta vientikiellosta,

b. kasvatuksellisin keinoin luomaan ja muokkaamaan yleistä mielipidettä niin, että kulttuuriomaisuuden arvo ja varkauksista, luvattomista kaivauksista sekä luvattomasta viennistä kulttuuriperinnölle aiheutuva uhka ymmärrettäisiin.

11 artikla

Vieraan vallan miehityksestä suoraan tai välillisesti aiheutuvan pakkotilanteen aikana tapahtuva kulttuuriomaisuuden vienti ja omistusoikeuden siirto katsotaan luvattomaksi.

12 artikla

Sopimusvaltioiden on kunnioitettava kulttuuriperintöä niillä alueilla, joiden kansainvälisistä suhteista ne ovat vastuussa, ja niiden on ryhdyttävä kaikkiin sopiviksi katsomiinsa toimenpiteisiin kulttuuriomaisuuden laittoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja estämiseksi tällaisilla alueilla.

13 artikla

Sopimusvaltiot ryhtyvät lisäksi lainsäädäntönsä puitteissa

a. estämään kaikin sopivin keinoin kulttuuriomaisuuden omistusoikeuden siirrot, jotka saattavat edistää tällaisen omaisuuden luvattonta tuontia tai vientiä,

b. varmistamaan, että niiden asianomaiset laitokset yhteistyössä edistävät luvattomasti maastaviedyn kulttuuriomaisuuden palauttamista mahdollisimman pian oikealle omistajalleen,

c. sallimaan toimenpiteet, joihin oikeat omistajat tai heidän edustajansa ryhtyvät kadonneen tai varastetun kulttuuriomaisuuden löytämiseksi,

d. tunnustamaan jokaisen sopimusvaltion kiistattomaksi oikeudeksi luokitella ja julistaa tietty kulttuuriomaisuus luovuttamattomaksi, jota siksi ipso facto ei saisi viedä maasta, ja auttamaan asianosaista valtiota sellaisen omaisuuden takaisin saamisessa silloin kun omaisuus on viety maasta.

tain a register recording the origin of each item of cultural property, names and addresses of the supplier, description and price of each item sold and to inform the purchaser of the cultural property of the export prohibition to which such property may be subject;

(b) to endeavour by educational means to create and develop in the public mind a realization of the value of cultural property and the threat to the cultural heritage created by theft, clandestine excavations and illicit exports.

Article 11

The export and transfer of ownership of cultural property under compulsion arising directly or indirectly from the occupation of a country by a foreign power shall be regarded as illicit.

Article 12

The States Parties to this Convention shall respect the cultural heritage within the territories for the international relations of which they are responsible, and shall take all appropriate measures to prohibit and prevent the illicit import, export and transfer or ownership of cultural property in such territories.

Article 13

The States Parties to this Convention also undertake, consistent with the laws of each State:

(a) To prevent by all appropriate means transfers of ownership of cultural property likely to promote the illicit import or export of such property;

(b) to ensure that their competent services co-operate in facilitating the earliest possible restitution of illicitly exported cultural property to its rightful owner;

(c) to admit actions for recovery of lost or stolen items of cultural property brought by or on behalf of the rightful owners;

(d) to recognize the indefeasible right of each State Party to this Convention to classify and declare certain cultural property as inalienable which should therefore ipso facto not be exported, and to facilitate recovery of such property by the State concerned in cases where it has been exported.

14 artikla

Estääkseen luvattoman viennin ja täyttääkseen tämän yleissopimuksen täytäntöönpanon mukanaan tuomat velvoitteet jokaisen sopimusvaltion tulisi mahdollisuuksiensa mukaan varata riittävät varat valtion kulttuuriperinnön suojelemisesta vastuussa oleville kansallisille laitoksille ja tarvittaessa perustaa rahasto tätä tarkoitusta varten.

15 artikla

Mikään tässä yleissopimuksessa ei estä sopimusvaltioita tekemästä keskinäisiä erityissopimuksia tai jatkamasta aikaisemmin tehtyjen sopimusten soveltamista kun kyseessä on ennen tämän yleissopimuksen voimaantuloa asianomaisissa maissa alkuperämaastaan mistä syystä tahansa viedyn kulttuuriomaisuuden palauttaminen.

16 artikla

Sopimusvaltioiden tulee määräaikaissa raporteissaan, jotka jätetään Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokoukselle sen määrääminä aikoina ja sen määräämällä tavalla, tiedottaa hyväksymistään lainsäädännöllisistä, hallinnollisista ja muista toimenpiteistä, joihin ne ovat ryhtyneet tämän yleissopimuksen soveltamiseksi sekä antaa selostus tältä alalta saamastaan kokemuksesta.

17 artikla

1. Sopimusvaltiot voivat pyytää Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestöltä sellaista teknistä apua, joka koskee erityisesti

- a. tiedonvälitystä ja kasvatusta,
- b. neuvontaa ja asiantuntija-apua,
- c. yhteensovittamista ja välitysapua.

2. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö voi omasta aloitteestaan tehdä ja julkaista tutkimuksia asioista, jotka koskevat kulttuuriomaisuuden luvantonta liikkumista.

3. Tässä tarkoituksessa Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö voi myös pyytää mitä tahansa asiainkuuluvaa hallituksista riippumatonta järjestöä yhteistyöhön.

4. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö voi omasta aloit-

Article 14

In order to prevent illicit export and to meet the obligations arising from the implementation of this Convention, each State Party to the Convention should, as far as it is able, provide the national services responsible for the protection of its cultural heritage with an adequate budget and, if necessary, should set up a fund for this purpose.

Article 15

Nothing in this Convention shall prevent States Parties thereto from concluding special agreements among themselves or from continuing to implement agreements already concluded regarding the restitution of cultural property removed, whatever the reason, from its territory of origin, before the entry into force of this Convention for the States concerned.

Article 16

The States Parties to this Convention shall in their periodic reports submitted to the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization of dates and in a manner to be determined by it, give information on the legislative and administrative provisions which they have adopted and other action which they have taken for the application of this Convention, together with details of the experience acquired in this field.

Article 17

1. The States Parties to this Convention may call on the technical assistance of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, particularly as regards:

- (a) Information and education;
- (b) consultation and expert advice;
- (c) co-ordination and good offices.

2. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization may, on its own initiative conduct research and publish studies on matters relevant to the illicit movement of cultural property.

3. To this end, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization may also call on the co-operation of any competent non-governmental organization.

4. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization may, on its

teestaan tehdä sopimusvaltioille ehdotuksia tämän sopimuksen toteuttamiseksi.

5. Vähintään kahden tämän sopimuksen toteuttamisesta eri mieltä olevan sopimusvaltion pyynnöstä Unesco voi antaa välitysapuaan sovinnon aikaansaamiseksi niiden välille.

18 artikla

Tämä yleissopimus on laadittu englannin, ranskan, venäjän ja espanjan kielellä, kaikkien neljän tekstin ollessa yhtä todistusvoimaiset.

19 artikla

1. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön jäsenvaltioiden on ratifioitava tai hyväksyttävä tämä yleissopimus valtiosääntönsä mukaisesti.

2. Ratifiointi- tai hyväksymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan haltuun.

20 artikla

1. Tähän yleissopimukseen voivat liittyä kaikki valtiot, jotka eivät ole Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön jäseniä, ja joita järjestön hallinto-neuvosto pyytää siihen liittymään.

2. Liittyminen tapahtuu tallettamalla liittymiskirja Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan haltuun.

21 artikla

Tämä yleissopimus tulee voimaan kolme kuukautta sen päivän jälkeen, jona kolmas ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymisasiakirja on talletettu, mutta vain niiden valtioiden osalta, jotka ovat tallettaneet asianomaiset asiakirjansa tuona päivänä tai ennen sitä. Jokaisen muun valtion osalta yleissopimus tulee voimaan kolme kuukautta sen jälkeen, kun valtio on tallettanut ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa.

22 artikla

Sopimusvaltiot tunnustavat, että yleissopimusta voidaan soveltaa ei yksinomaan nii-

own initiative, make proposals to States Parties to this Convention for its implementation.

5. At the request of at least two States Parties to this Convention which are engaged in a dispute over its implementation, Unesco may extend its good offices to reach a settlement between them.

Article 18

This Convention is drawn up in English, French, Russian and Spanish, the four texts being equally authoritative.

Article 19

1. This Convention shall be subject to ratification or acceptance by States members of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization in accordance with their respective constitutional procedures.

2. The instruments of ratification or acceptance shall be deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Article 20

1. This Convention shall be open to accession by all States not members of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization which are invited to accede to it by the Executive Board of the Organization.

2. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Article 21

This Convention shall enter into force three months after the date of the deposit of the third instrument of ratification, acceptance or accession, but only with respect to those States which have deposited their respective instruments on or before that date. It shall enter into force with respect to any other State three months after the deposit of its instrument of ratification, acceptance or accession.

Article 22

The States Parties to this Convention recognize that the Convention is applicable

den emämaissa vaan myös kaikilla sellaisilla alueilla, joiden kansainvälisistä suhteista ne ovat vastuussa. Ne ryhtyvät tarvittaessa neuvottelemaan näiden alueiden hallitusten tai muiden viranomaisten kanssa ratifioinnin, hyväksymisen tai liittymisen tapahtumahetkellä tai sitä ennen, pyrkimyksenä varmistaa soveltaminen näitä alueita koskevaksi, ja ilmoittamaan Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle yleissopimuksen soveltamisaluet. Ilmoitus tulee voimaan kolme kuukautta sen vastaanottamisen jälkeen.

23 artikla

1. Kukin sopimusvaltio voi irtisanoa yleissopimuksen joko omalta osaltaan tai kaikkien sellaisten alueiden osalta, joiden kansainvälisistä suhteista se on vastuussa.

2. Irtisanomisesta on ilmoitettava kirjallisesti ja ilmoitus jätetään Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajalle.

3. Irtisanoutuminen tulee voimaan kahden toista kuukauden kuluttua siitä kun irtisanomiskirja on otettu vastaan.

24 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan on ilmoitettava järjestön jäsenvaltioille ja niille 20 artiklassa mainituille valtioille, jotka eivät ole jäsenvaltioita sekä Yhdistyneille Kansakunnille kaikkien 19 ja 20 artiklassa tarkoitettujen ratifiointi-, hyväksymis- ja liittymiskirjojen tallettamisesta, ja 22 ja 23 artikloissa tarkoitetuista ilmoituksista ja irtisanomisista.

25 artikla

1. Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön yleiskokous voi muuttaa tätä yleissopimusta. Kukin muutos sitoo kuitenkin vain niitä valtioita, jotka tulevat muuttamista koskevan sopimuksen sopimuspuoliksi.

2. Jos yleiskokous hyväksyisi uuden yleissopimuksen, joka kokonaan tai osittain muuttaa tämän yleissopimuksen sisältöä, tätä yleissopimusta ei voi ratifioida, hyväksyä eikä siihen liittyä siitä päivästä lukien, jolloin uusi muutettu yleissopimus tulee voimaan, ellei uudessa yleissopimuksessa toisin määrätä.

not only to their metropolitan territories for the international relations of which they are responsible; they undertake to consult, if necessary, the governments or other competent authorities of these territories on or before ratification, acceptance or accession with a view to securing the application of the Convention to those territories, and to notify the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization of the territories to which it is applied, the notification to take effect three months after the date of its receipt.

Article 23

1. Each State Party to this Convention may denounce the Convention on its own behalf or on behalf of any territory for whose international relations it is responsible.

2. The denunciation shall be notified by an instrument in writing, deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

3. The denunciation shall take effect twelve months after the receipt of the instrument of denunciation.

Article 24

The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall inform the States members of the Organization, the States not members of the Organization which are referred to in Article 20, as well as the United Nations, of the deposit of all the instruments of ratification, acceptance and accession provided for in Articles 19 and 20, and of the notifications and denunciations provided for in Articles 22 and 23 respectively.

Article 25

1. This Convention may be reviewed by the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Any such revision shall, however, bind only the States which shall become Parties to the revising convention.

2. If the General Conference should adopt a new convention revising this Convention in whole or in part, then, unless the new convention otherwise provided, this Convention shall cease to be open to ratification, acceptance or accession, as from the date on which the new revising convention enters into force.

26 artikla

Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti tämä yleissopimus kirjataan Yhdistyneiden Kansakuntien sihteeristöön Yhdistyneiden Kansakuntien kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtajan pyynnöstä.

Tehty Pariisissa tänä marraskuun seitsemäntenätoista päivänä 1970 kahtena alkupe-
räiskappaleena, jotka ovat allekirjoittaneet
yleiskokouksen kuudennentoista istunnon
puheenjohtaja ja Yhdistyneiden Kansakun-
tien kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestön
puheenjohtaja, ja jotka talletetaan Yhdisty-
neiden Kansakuntien kasvat-, tiede- ja
kulttuurijärjestön arkistoon ja joiden oikeaksi
todistetut jäljennökset luovutetaan kaikille
19 ja 20 artiklassa mainituille valtioille sekä
Yhdistyneille Kansakunnille.

Article 26

In conformity with Article 102 of the
Charter of the United Nations, this Conven-
tion shall be registered with the Secretariat
of the United Nations at the request of the
Director-General of the United Nations Edu-
cational, Scientific and Cultural Organizati-
on.

Done in Paris this seventeenth day of No-
vember 1970, in two authentic copies bea-
ring the signature of the President of the
sixteenth session of the General Conference
and of the Director-General of the United
Nations Educational, Scientific and Cultural
Organization, which shall be deposited in
the archives of the United Nations Educa-
tional, Scientific and Cultural Organization,
and certified true copies of which shall be
delivered to all the States referred to in Arti-
cles 19 and 20 as well as to the United Na-
tions.

(Suomennos)

**UNIDROIT'N YLEISSOPIMUS
VARASTETUISTA TAI LAITTOASTI
MAASTA VIEDYISTÄ
KULTTUURIESINEISTÄ**

*Tämän yleissopimuksen sopimusvaltiot,
jotka*

kokoontuivat Roomaan Italian tasavallan hallituksen kutsusta 7 päivästä 24 päivään kesäkuuta 1995 diplomaattikonferenssiin hyväksymään Unidroit'n yleissopimusluonnoksen varastettujen tai laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden kansainvälisestä palauttamisesta,

ovat vakuuttuneita kulttuuriperinnön suojelemisen ja kansojen välistä ymmärtämystä edistävien kulttuurivaihtojen sekä ihmiskunnan hyvinvoinnin ja sivilisaation edistämisen vuoksi tapahtuvan kulttuurin tunnetuksi tekemisen perustavaa laatua olevasta tärkeydestä,

ovat syvästi huolestuneita kulttuuriesineiden laittomasta kaupasta ja sen jatkuvasti aiheuttamista korvaamattomista vahingoista itse kulttuuriesineille ja kansojen, heimojen, alkuperäiskansojen ja muiden yhteisöjen kulttuuriperinnölle samoin kuin kaikkien kansojen perinnölle, jota tapahtuu erityisesti ryöstämällä arkeologisia paikkoja, mistä aiheutuu korvaamattoman arkeologisen, historiallisen ja tieteellisen tiedon menetyksiä,

ovat päättäneet osaltaan edistää tehokkaasti taistelua kulttuuriesineiden laitonta kauppaa vastaan ottamalla tärkeän askeleen asettamalla yleiset oikeudelliset vähimmäissäännöt kulttuuriesineiden palauttamisesta sopimusvaltioiden välillä, minkä tarkoituksena on kulttuuriperinnön varjeleminen ja suojeleminen kaikkien hyväksi,

korostavat, että tämän yleissopimuksen pyrkimyksenä on helpottaa kulttuuriesineiden palauttamista, ja että hyvitysten antaminen, kuten vahingonkorvaus, joka tarvitaan joissakin valtioissa palauttamisen toteuttami-

**UNIDROIT CONVENTION ON STOLEN
OR ILLEGALLY EXPORTED
CULTURAL OBJECTS**

The States Parties to this Convention,

Assembled in Rome at the invitation of the Government of the Italian Republic from 7 to 24 June 1995 for a Diplomatic Conference the adoption of the draft Unidroit Convention on the International Return of Stolen or Illegally Exported Cultural Objects,

Convinced of the fundamental importance of the protection of cultural heritage and of cultural exchanges for promoting understanding between peoples, and the dissemination of culture for the wellbeing of humanity and progress of civilisation.

Deeply concerned by the illicit trade in cultural objects and the irreparable damage frequently caused by it, both to these objects themselves and to the cultural heritage of national, tribal, indigenous or other communities, and also to the heritage of all peoples, and in particular by the pillage of archaeological sites and the resulting loss of irreplaceable archaeological, historical and scientific information,

Determined to contribute effectively to the fight against illicit trade in cultural objects by taking the important step of establishing common, minimal legal rules for the restitution and return of cultural objects between Contracting States, with the objective of improving the preservation and protection of the cultural heritage in the interest of all,

Emphasising that this Convention is intended to facilitate the restitution and return of cultural objects and that the provision of any remedies, such as compensation, needed to effect restitution and return in some States,

seksi, ei tarkoita sitä, että vastaavat hyvitykset tulisi omaksua myös muissa valtioissa, *vahvistavat*, että tämän yleissopimuksen määräysten hyväksyminen tulevaisuutta varten ei millään tavalla merkitse ennen yleissopimuksen voimaantuloa suoritettujen laittomien toimien hyväksymistä tai julistamista laillisiksi,

ovat tietoisia, että tämä yleissopimus ei itsessään ratkaise laittoman kaupan aiheuttamia ongelmia, mutta että se panee alulle prosessin, joka edistää kansainvälistä kulttuuriyhteistyötä ja tukee laillisen kaupan ja valtioidenvälisten kulttuurivaihtosopimusten asianmukaista roolia,

myöntävät, että tämän yleissopimuksen täytäntöönpanemista tulisi täydentää muilla kulttuuriesineiden suojelemista koskevilla tehokkailla toimenpiteillä, kuten rekistereiden kehittämisellä ja käyttämisellä, arkelogisten paikkojen fyysisellä suojelemisella ja teknisellä yhteistyöllä,

tunnustavat useiden elinten kulttuuriesineiden suojelemista koskevan työn, erityisesti Unescon vuoden 1970 laitonta kauppaa koskevan yleissopimuksen ja yksityistä sektoria koskevien käyttäytymissääntöjen kehittäminen,

ovat sopineet seuraavasta:

I luku

Soveltamisala ja määritelmät

1 artikla

Tämä yleissopimus koskee kansainvälisluonteisia vaatimuksia

a. varastettujen kulttuuriesineiden palauttamista ja

b. sellaisten kulttuuriesineiden palauttamista, jotka on viety sopimusvaltion alueelta pois vastoin sen kulttuuriesineiden vientiä sääntelevää lainsäädäntöä, jonka tarkoituksena on suojella sen kulttuuriperintöä (jäljempänä "laittomasti maasta viedyt kulttuuriesineet").

2 artikla

Tässä yleissopimuksessa kulttuuriesineillä tarkoitetaan esineitä, jotka ovat uskonnollista tai sekulaarisista syistä arkeologisesti, esihistoriallisesti, historiallisesti, kirjallisesti, taiteellisesti tai tieteellisesti tärkeitä ja kuuluvat johonkin tämän yleissopimuksen liitteessä lueteltuun luokkaan.

does not imply that such remedies should be adopted in other States,

Affirming that the adoption of the provisions of this Convention for the future in no way confers any approval or legitimacy upon illegal transactions of whatever kind which may have taken place before the entry into force of the Convention,

Conscious that this Convention will not by itself provide a solution to the problems raised by illicit trade, but that it initiates a process that will enhance international cultural co-operation and maintain a proper role for legal trading and inter-State agreements for cultural exchanges,

Acknowledging that implementation of this Convention should be accompanied by other effective measures for protecting cultural objects, such as the development and use of registers, the physical protection of archaeological sites and technical cooperation,

Recognising the work of various bodies to protect cultural property, particularly the 1970 Unesco Convention on illicit traffic and the development of codes of conduct in the private sector,

Have agreed as follows:

Chapter I

Scope of Application and Definition

Article 1

This Convention applies to claims of an international character for:

(a) the restitution of stolen cultural objects;

(b) the return of cultural objects removed from the territory of a Contracting State contrary to its law regulating the export of cultural objects for the purpose of protecting its cultural heritage (hereinafter "illegally exported cultural objects").

Article 2

For the purposes of this Convention, cultural objects are those which, on religious or secular grounds, are of importance for archaeology, prehistory, history, literature, art or science and belong to one of the categories listed in the Annex to this Convention.

II luku

Chapter II

**Varastettujen kulttuuriesineiden
palauttaminen****Restitution of Stolen Cultural Objects**

3 artikla

Article 3

1. Varastetun kulttuuriesineen haltijan tulee palauttaa esine.

2. Tässä yleissopimuksessa kulttuuriesine, joka on kaivettu esille laittomasti tai kaivettu esille laillisesti mutta pidetty laittomasti hallussa, katsotaan varastetuksi, mikäli se vastaa sen valtion lakia, jossa kaivaminen suoritettiin.

3. Palautusvaatimus on esitettävä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vaatimuksen esittäjä sai tiedon kulttuuriesineen sijainnista ja haltijan henkilöllisyydestä, ja joka tapauksessa viidessä vuoden kuluessa varauksesta.

4. Palautusvaatimusta, joka koskee kulttuuriesinettä, joka muodostaa olennaisen osan identifioitusta monumentista tai arkeologisesta paikasta tai kuuluu julkiseen kokoelmaan, ei koske kuitenkaan muut määräajat kuin kolmen vuoden määräaika siitä, kun vaatimuksen esittäjä sai tiedon kulttuuriesineen sijainnista ja haltijan henkilöllisyydestä.

5. Edellisen kappaleen määräyksistä huolimatta sopimusvaltio voi ilmoittaa, että vaatimusta koskee sen laissa säädetty 75 vuoden tai sitä pitempi määräaika. Tällainen määräaika koskee myös toisessa sopimusvaltiossa tehtyä palautusvaatimusta, joka koskee monumentista, arkeolisesta paikasta tai julkisesta kokoelmasta tällaisen ilmoituksen antaneessa valtiossa otettua kulttuuriesinettä.

6. Edellisessä kappaleessa tarkoitettu ilmoitus on tehtävä allekirjoittamisen, ratifiointin, hyväksymisen tai liittymisen yhteydessä.

7. Tässä yleissopimuksessa "julkinen kokoelma" muodostuu joukosta luetteloituja tai muutoin tunnistettavia esineitä, jotka omistaa:

- a. sopimusvaltio,
- b. sopimusvaltion alueellinen tai paikallinen viranomainen,
- c. sopimusvaltion uskonnollinen laitos tai

d. laitos, joka on perustettu sopimusvaltiossa pääasiallisesti kulttuurillista, sivistyksellistä tai tieteellistä tarkoitusta varten ja jonka tunnustetaan tuossa valtiossa toimivan yleisen edun nimissä.

(1) The possessor of a cultural object which has been stolen shall return it.

(2) For the purposes of this Convention, a cultural object which has been unlawfully excavated or lawfully excavated but unlawfully retained shall be considered stolen, when consistent with the law of the State where the excavation took place.

(3) Any claim for restitution shall be brought within a period of three years from the time when the claimant knew the location of the cultural object and the identity of its possessor, and in any case within a period of fifty years from the time of the theft.

(4) However, a claim for restitution of a cultural object forming an integral part of an identified monument or archaeological site, or belonging to a public collection, shall not be subject to time limitations other than a period of three years from the time when the claimant knew the location of the cultural object and the identity of its possessor.

(5) Notwithstanding the provisions of the preceding paragraph, any Contracting State may declare that a claim is subject to a time limitation of 75 years or such longer period as is provided in its law. A claim made in another Contracting State for restitution of a cultural object displaced from a monument, archaeological site or public collection in a Contracting State making such a declaration shall also be subject to that time limitation.

(6) A declaration referred to in the preceding paragraph shall be made at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession.

(7) For the purposes of this Convention, a "public collection" consists of a group of inventoried or otherwise identified cultural objects owned by:

- (a) a Contracting State;
- (b) a regional or local authority of a Contracting State;
- (c) a religious institution in a Contracting State; or

(d) an institution that is established for an essentially cultural, educational or scientific purpose in a Contracting State and is recognised in that State as serving the public interest.

8. Tämän lisäksi palautusvaatimusta, joka koskee pyhää tai paikallisesti tärkeää kulttuuriesinettä, joka kuuluu sopimusvaltiossa olevalle heimo- tai alkuperäiskansayhteisölle tai jota nämä käyttävät osana yhteisön perinteistä tai rituaalista käyttöä, soveltuu sama määräaika kuin julkisia kokoelmia.

4 artikla

1. Varastetun kulttuuriesineen haltija, jolla on velvollisuus palauttaa esine, on oikeutettu saamaan palauttamishetkellä kohtuullisen korvauksen, mikäli haltija ei tiennyt eikä hänen olisi kohtuudella tullut tietää, että esine oli varastettu ja hän voi todistaa olleensa riittävän huolellinen hankkiessaan esineen.

2. Edellisessä kappaleessa tarkoitetun haltijan korvausoikeuden estämättä on ryhdyttävä kohtuullisiin toimenpiteisiin kulttuuriesineen haltijalle luovuttaneen henkilön saamiseksi maksamaan korvaus, milloin se on mahdollista sen valtion lainsäädännön mukaan, jossa vaatimus esitettiin.

3. Vaatimuksen esittäjän haltijalle maksama korvaus, silloin kuin sitä edellytetään, ei vaikuta vaatimuksen esittäjän oikeuteen saada summa takaisin joltakin muulta henkilöltä.

4. Päätettäessä, harjoittiko haltija riittävää huolellisuutta, on huomiota kiinnitettävä kaikkiin hankintaolosuhteisiin, mukaan luetuna osapuolten luonne, maksettu hinta, kääntyikö haltija minkään kohtuudella saatavilla olleen varastettuja kulttuuriesineitä koskevan rekisterin puoleen, ja kaikki muut tiedot ja asiakirja-aineisto, jonka hän olisi voinut kohtuudella hankkia ja kääntyikö hän saatavilla olleiden elinten puoleen tai ryhtyikö hän muihin toimenpiteisiin, joihin järkevä henkilö olisi niissä olosuhteissa ryhtynyt.

5. Haltija ei ole edullisemmassa asemassa kuin henkilö, jolta hän sai kulttuuriesineen perimällä tai muutoin vastikkeetta.

III luku

Laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden palauttaminen

5 artikla

1. Sopimusvaltio voi pyytää toisen sopimusvaltion tuomioistuinta tai muuta toimivaltaista viranomaista määräämään pyynnön

(8) In addition, a claim for restitution of a sacred or communally important cultural object belonging to and used by a tribal or indigenous community in a Contracting State as part of that community's traditional or ritual use, shall be subject to the time limitation applicable to public collections.

Article 4

(1) The possessor of a stolen cultural object required to return it shall be entitled, at the time of its restitution, to payment of fair and reasonable compensation provided that the possessor neither knew nor ought reasonably to have known that the object was stolen and can prove that it exercised due diligence when acquiring the object.

(2) Without prejudice to the right of the possessor to compensation referred to in the preceding paragraph, reasonable efforts shall be made to have the person who transferred the cultural object to the possessor, or any prior transfer or pay the compensation where to do so would be consistent with the law of the State in which the claim is brought.

(3) Payment of compensation to the possessor by the claimant, when this is required, shall be without prejudice to the right of the claimant to recover from any other person.

(4) In determining whether the possessor exercised due diligence, regard shall be had to all the circumstances of the acquisition, including the character of the parties, the price paid, whether the possessor consulted any reasonably accessible register of stolen cultural objects, and any other relevant information and documentation which it could reasonably have obtained, and whether the possessor consulted accessible agencies or took any other step that a reasonable person would have taken in the circumstances.

(5) The possessor shall not be in a more favourable position than the person from whom it acquired the cultural object by inheritance or otherwise gratuitously.

Chapter III

Return of Illegally Exported Cultural Objects

Article 5

(1) A Contracting State may request the court or other competent authority of another Contracting State to order the return of a

esittäneen valtion alueelta laittomasti viedyn kulttuuriesineen palautettavaksi.

2. Laittomasti maasta viedyksi katsotaan kulttuuriesine, joka on viety pyynnön esittäneen valtion alueelta väliaikaisesti näyttelyä, tutkimusta, entistämistä tai muuta vastaavaa tarkoitusta varten luvalla, joka on myönnetty sen kulttuuriesineiden vientiä sääntelevän lainsäädännön, jonka tarkoituksena on suojella sen kulttuuriperintöä, nojalla, ja esinettä ei ole palautettu lupaehtojen mukaisesti.

3. Pynnön kohteena olevan valtion tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen tulee määrätä laittomasti maasta viety kulttuuriesine palautettavaksi, jos pyynnön esittänyt valtio osoittaa, että esineen siirtyminen pois sen alueelta vahingoittaa merkittävästi yhtä tai useampaa seuraavista eduista:

a. esineen tai sen yhteyden fyysinen suoje-
lu;

b. osista muodostuneen esineen jakamattomuus;

c. luonteeltaan esimerkiksi tieteellisen tai historiallisen tiedon suojeleminen;

d. esineen perinteinen tai rituaalinen käyttö heimo- tai alkuperäiskansayhteisössä;

tai osoittaa, että esineellä on merkittävä kulttuuriarvo pyynnön esittäneelle valtiolle.

4. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti esitetyn pyynnön tulee sisältää tai siihen tulee liittää sellaiset tiedot tosiseikoista ja asian oikeudellista luonteesta, jotka voivat olla avuksi pyynnön kohteena olevan valtion tuomioistuimen muun toimivaltaisen viranomaisen päättäessä, täytyvätkö kappaleen 1—3 vaatimukset.

5. Palautuspyyntö on tehtävä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun pyynnön esittävä valtio sai tiedon kulttuuriesineen sijainnista ja haltijan henkilöllisyydestä, ja joka tapauksessa viidenkymmenen vuoden kuluessa maasta viennistä tai siitä, kun esine olisi tullut palauttaa tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun luvan mukaisesti.

6 artikla

1. Kulttuuriesineen haltija, joka sai esineen haltuunsa sen jälkeen, kun se oli viety maasta laittomasti, on oikeutettu saamaan palauttamishetkellä pyynnön esittäneeltä valtiolta kohtuullisen korvauksen, mikäli haltija ei tiennyt eikä hänen olisi kohtuudella tullut tietää, että esine oli viety laittomasti maasta.

cultural object illegally exported from the territory of the requesting State.

(2) A cultural object which has been temporarily exported from the territory of the requesting State, for purposes such as exhibition, research or restoration, under a permit issued according to its law regulating its export for the purpose of protecting its cultural heritage and not returned in accordance with the terms of that permit shall be deemed to have been illegally exported.

(3) The court or other competent authority of the State addressed shall order the return of an illegally exported cultural object of the requesting State establishes that the removal of the object from its territory significantly impairs one or more of the following interests:

(a) the physical preservation of the object or of its context;

(b) the integrity of a complex object;

(c) the preservation of information of, for example, a scientific or historical character;

(d) the traditional or ritual use of the object by a tribal or indigenous community.

or establishes that the object is of significant cultural importance for the requesting State.

(4) Any request made under paragraph 1 of this article shall contain or be accompanied by such information of a factual or legal nature as may assist the court or other competent authority of the State addressed in determining whether the requirements of paragraphs 1 to 3 have been met.

(5) Any request for return shall be brought within a period of three years from the time when the requesting State knew the location of the cultural object and the identity of its possessor, and in any case within a period of fifty years from the date of the export or from the date on which the object should have been returned under a permit referred to in paragraph 2 of this article.

Article 6

(1) The possessor of a cultural object who acquired the object after it was illegally exported shall be entitled, at the time of its return, to payment by the requesting State of fair and reasonable compensation, provided that the possessor neither knew nor ought reasonably to have known at the time of

2. Päätettäessä, tiesikö haltija tai olisiko hänen kohtuudella tullut tietää, että esine oli viety laittomasti maasta, on huomiota kiinnitettävä kaikkiin hankintaolosuhteisiin, mukaan luettuna pyynnön esittäneen valtion lainsäädännön mukaisen vientiluvan puuttuminen.

3. Korvauksen sijasta ja pyynnön esittäneen valtion kanssa sopien haltija, jolla on velvollisuus palauttaa kulttuuriesine tuolle valtiolle, voi päättää:

a. säilyttää omistusoikeuden esineeseen; tai

b. siirtää omistusoikeus maksua vastaan tai vastikkeetta haluamalleen pyynnön esittäneessä valtiossa asuvalle henkilölle, joka antaa tarvittavat takuut.

4. Kulttuuriesineen palauttamisesta tämän artiklan mukaisesti aiheutuvista kustannuksista vastaa pyynnön esittänyt valtio, mikä ei vaikuta valtion oikeuteen saada summa takaisin joltakin muulta henkilöltä.

5. Haltija ei ole edullisemmassa asemassa kuin henkilö, jolta hän sai kulttuuriesineen perimällä tai muutoin vastikkeetta.

7 artikla

1. Tämän osan määräykset eivät sovellu, jos

a. kulttuuriesineen vienti ei ole enää laitton palautuspyynnön esittämishetkellä; tai

b. esine on viety maasta esineen luoneen henkilön elinaikana tai viidenkymmenen vuoden kuluessa hänen kuolemastaan.

2. Edellisen kappaleen b kohdan määräysten estämättä tämän osan määräykset soveltuvat, jos kulttuuriesineen on luonut heimo- tai alkuperäiskansayhteisön jäsen tai jäsenet yhteisön perinteistä tai rituaalista käyttöä varten ja esine palautetaan tuolle yhteisölle.

IV luku

Yleiset määräykset

8 artikla

1. II luvun mukainen vaatimus ja III luvun mukainen pyyntö voidaan esittää tuomioistuimelle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle sopimusvaltiossa, jossa esine si-

acquisition that the object had been illegally exported.

(2) In determining whether the possessor knew or ought to have known that the cultural object had been illegally exported, regard shall be had to the circumstances of the acquisition, including the absence of an export certificate required under the law of the requesting State.

(3) Instead of compensation, and in agreement with the requesting State, the possessor required to return the cultural object to that State, may decide:

(a) to retain ownership of the object; or

(b) to transfer ownership against payment or gratuitously to a person of its choice residing in the requesting State who provides the necessary guarantees.

(4) The cost of returning the cultural object in accordance with this article shall be borne by the requesting State, without prejudice to the right of that State to recover costs from any other person.

(5) The possessor shall not be in a more favourable position than the person from whom it acquired the cultural object by inheritance or otherwise gratuitously.

Article 7

(1) The provisions of this Chapter shall not apply where:

(a) the export of a cultural object is no longer illegal at the time at which the return is requested; or

(b) the object was exported during the life-time of the person who created it or within a period of fifty years following the death of that person.

(2) Notwithstanding the provisions of sub-paragraph (b) of the preceding paragraph, the provisions of this Chapter shall apply where a cultural object was made by a member of members of a tribal or indigenous community for traditional or ritual use by that community and the object will be returned to that community.

Chapter IV

General Provisions

Article 8

(1) A claim under Chapter II and a request under Chapter III may be brought before the courts or other competent authorities of the Contracting State where the cultural object

jaitsee ja lisäksi tuomioistuimille tai muille toimivaltaisille viranomaisille, joilla muutoin on tuomiovaltaa sopimusvaltioissa voimassa olevien sääntöjen mukaisesti.

2. Osapuolet voivat sopia riidan jättämisestä minkä tahansa tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen päättäväksi tai välitystuomiolla ratkaistavaksi.

3. Asiassa voidaan turvautua väliaikaisiin toimenpiteisiin, mukaan luettuna suojelutoimenpiteet, jotka ovat saatavilla sen sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti, jossa esine sijaitsee myös silloin, kun esinettä koskeva palautusvaatimus tai palautuspyyntö on esitetty toisen sopimusvaltion tuomioistuimelle tai muulle toimivaltaiselle viranomaiselle.

9 artikla

1. Mikään tässä yleissopimuksessa ei estä sopimusvaltiota soveltamasta tämän yleissopimuksen määräyksiä suosiollisempia sääntöjä varastettujen tai laittomasti maasta vievien esineiden palauttamiseen.

2. Tämän artiklan ei tule tulkita asettavan velvoitetta tunnustaa tai panna täytäntöön toisen sopimusvaltion tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen päätöstä, joka poikkeaa tämän yleissopimuksen määräyksistä.

10 artikla

1. II luvun määräykset soveltuvat vain kulttuuriesineeseen, joka on varastettu sen jälkeen, kun tämä yleissopimus on tullut voimaan sen valtion osalta, jossa vaatimus esitetään, edellyttäen että

a. esine varastettiin sopimusvaltion alueelta sen jälkeen, kun tämä yleissopimus on tullut voimaan sen valtion osalta; tai

b. esine sijaitsee sopimusvaltiossa sen jälkeen, kun tämä yleissopimus on tullut voimaan sen valtion osalta.

2. III luvun määräykset soveltuvat vain kulttuuriesineeseen, joka on viety laittomasti maasta sen jälkeen, kun tämä yleissopimus on tullut voimaan sekä pyynnön esittäneen valtion osalta että sen valtion osalta, jossa pyyntö esitetään.

3. Tämä yleissopimus ei millään tavalla tee lailliseksi minkätahansa laatuista laitonta tainta, joka on tapahtunut ennen tämän yleissopimuksen voimaantuloa tai joka on suljettu pois tämän artiklan 1 tai 2 kappaleiden mukaisesti, tai rajoita valtion tai henkilön oikeutta esittää vaatimuksia ennen tämän

is located, in addition to the courts or other competent authorities otherwise having jurisdiction under the rules in force in Contracting States.

(2) The parties may agree to submit the dispute to any court or other competent authority or to arbitration.

(3) Resort may be had to the provisional, including protective, measures available under the law of the Contracting State where the object is located even when the claim for restitution or request for return of the object is brought before the courts or other competent authorities of another Contracting State.

Article 9

(1) Nothing in this Convention shall prevent a Contracting State from applying any rules more favourable to the restitution or the return of stolen or illegally exported cultural objects than provided for by this Convention.

(2) This article shall not be interpreted as creating an obligation to recognise or enforce a decision of a court or other competent authority of another Contracting State that departs from the provisions of this Convention.

Article 10

(1) the provisions of Chapter II shall apply only in respect of a cultural object that is stolen after this Convention enters into force in respect of the State where the claim is brought, provided that:

(a) the object was stolen from the territory of a Contracting State after the entry into force of this Convention for that State; or

(b) the object is located in a Contracting State after the entry into force of the Convention for that State.

(2) The provisions of Chapter III shall apply only in respect of a cultural object that is illegally exported after this Convention enters into force for the requesting State as well as the State where the request is brought.

(3) This Convention does not in any way legitimise any illegal transaction of whatever nature which has taken place before the entry into force of this Convention or which is excluded under paragraphs (1) or (2) of this Article, nor limit any right of a State or other person to make a claim under remedies

yleissopimuksen voimaantuloa varastetun tai laittomasti maasta viedyn kulttuuriesineen palauttamiseksi niiden hyvityskeinojen nojalla jotka ovat käytettävissä tämän yleissopimuksen puitteiden ulkopuolella.

V luku

Loppumääräykset

11 artikla

1. Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten diplomaattikonferenssin päätöskokouksessa, jossa hyväksytään Unidroit'n yleissopimusluonnos varastettujen tai laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden kansainvälisestä palauttamisesta ja sen jälkeen kaikille valtioille Roomassa 30 päivään kesäkuuta 1996 saakka.

2. Tämä yleissopimus on allekirjoittajavaltion ratifioitava tai hyväksyttävä.

3. Tämä yleissopimus on avoinna liittymistä varten kaikille valtioille, jotka eivät ole allekirjoittajavaltioita, siitä päivästä lukien kuin se on avoinna allekirjoittamista varten.

4. Ratifioiminen, hyväksyminen tai liittyminen tapahtuu tallettamalla sitä tarkoittava virallinen asiakirja tallettajan huostaan.

12 artikla

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan kuudennen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka seuraa viidennen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamispäivää.

2. Sellaisen valtion osalta, joka ratifioi tai hyväksyy tämän yleissopimuksen tai liittyy siihen viidennen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisen jälkeen, tämä yleissopimus tulee voimaan kuudennen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka seuraa sen ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamispäivää.

13 artikla

1. Tämä yleissopimus ei vaikuta muihin kansainvälisiin asiakirjoihin, jotka sitovat sopimusvaltiota oikeudellisesti ja jotka sisältävät tämän yleissopimuksen sääntelemiä seikkoja, elleivät valtiot, joita sellainen asiakirja sitoo, toisin ilmoita.

available outside the framework of this Convention for the restitution or return of a cultural object stolen or illegally exported before the entry into force of this Convention.

Chapter V

Final Provisions

Article 11

(1) This Convention is open for signature at the concluding meeting of the Diplomatic Conference for the adoption of the draft Unidroit Convention on the International Return of Stolen or Illegally Exported Cultural Objects and will remain open for signature by all States at Rome until 30 June 1996.

(2) This Convention is subject to ratification, acceptance or approval by States which have signed it.

(3) This Convention is open for accession by all States which are not signatory States from the date it is open for signature.

(4) Ratification, acceptance, approval or accession is subject to the deposit of a formal instrument to that effect with the depositary.

Article 12

(1) This Convention shall enter into force on the first day of the sixth month following the date of deposit of the fifth instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

(2) For each State that ratifies, accepts, approves or accedes to this Convention after the deposit of the fifth instrument of ratification, acceptance, approval or accession, this Convention shall enter into force in respect of that State on the first day of the sixth month following the date of deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Article 13

(1) This Convention does not affect any international instrument by which any Contracting State is legally bound and which contains provisions on matters governed by this Convention, unless a contrary declaration is made by the States bound by such instrument.

(2) Any Contracting State may enter into

2. Sopimusvaltio voi tehdä toisen sopimusvaltion tai useiden sopimusvaltioiden kanssa sopimuksia, joiden tarkoituksena on parantaa tämän yleissopimuksen soveltamista niiden keskinäisissä suhteissa. Valtioiden, jotka ovat tehneet sellaisen sopimuksen, tulee toimittaa jäljennös siitä tallettajalle.

3. Keskinäisissä suhteissaan sopimusvaltiot, jotka ovat taloudellisen yhdentymisen järjestöjen tai alueellisten elinten jäseniä, voivat ilmoittaa soveltavansa näiden järjestöjen tai elinten sisäisiä sääntöjä, eivätkä sen vuoksi sovelloa näiden valtioiden kesken tämän yleissopimuksen määräyksiä, kun yleissopimuksen soveltamisala on yhtäpitävä kyseisten sääntöjen kanssa.

14 artikla

1. Jos sopimusvaltiolla on kaksi tai useampia alueellisia yksiköjä, joissa on sama tai erilainen oikeusjärjestelmä suhteessa tässä yleissopimuksessa käsiteltyihin asioihin nähden, se voi allekirjoittaessaan tai tallettaessaan ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa ilmoittaa, että tämä yleissopimus koskee sen kaikkia alueellisia yksiköjä tai vain yhtä tai useampaa niistä. Sopimusvaltio voi korvata ilmoituksen milloin tahansa uudella ilmoituksella.

2. Tällaiset ilmoitukset on annettava tiedoksi tallettajalle ja niissä on todettava nimenomaisesti alueelliset yksiköt, joita tämä yleissopimus koskee.

3. Jos tämä yleissopimus koskee tämän artiklan nojalla annetun ilmoituksen mukaan yhtä tai useampaa mutta ei kaikki sopimusvaltion alueellisista yksiköistä:

a. sopimusvaltion alueen 1 artiklassa katsotaan viittaavan tuon valtion alueellisen yksikön alueeseen;

b. sopimusvaltion tai pyynnön kohteena olevan valtion tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen katsotaan viittaavan tuon valtion alueellisen yksikön tuomioistuimeen tai muuhun toimivaltaiseen viranomaiseen;

c. sopimusvaltion, jonka alueella esine sijaitsee 8(1) artiklassa katsotaan viittaavan tuon valtion alueelliseen yksikköön, jonka alueella esine sijaitsee;

d. sen sopimusvaltion lainsäädännön, jonka alueella esine sijaitsee 8(3) artiklassa katsotaan viittaavan tuon sopimusvaltion alueellisen yksikön lainsäädäntöön, jonka alueella esine sijaitsee; ja

e. sopimusvaltion 9 artiklassa katsotaan

agreements with one or more Contracting States with a view to improving the application of this Convention in their mutual relations. the States which have concluded such an agreement shall transmit a copy to the depositary.

(3) In their relations with each other, Contracting States which are Members of organizations of economic integration or regional bodies may declare that they will apply the internal rules of these organisations or bodies and will not therefore apply as between these States the provisions of this Convention the scope of application of which coincides with that of those rules.

Article 14

(1) If a Contracting State has two or more territorial units, whether or not possessing different systems of law applicable in relation to the matters dealt with in this Convention, it may, at the time of signature or of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, declare that this Convention is to extend to all its territorial units or only to one or more of them, and may substitute for its declaration another declaration at any time.

(2) These declarations are to be notified to the depositary and are to state expressly the territorial units to which the Convention extends.

(3) If, by virtue of a declaration under this Article, this Convention extends to one or more but not all of the territorial units of a Contracting State, the reference to:

(a) the territory of a Contracting State in Article 1 shall be construed as referring to the territory of a territorial unit of that State;

(b) a court or other competent authority of the Contracting State or of the State addressed shall be construed as referring to the court or other competent authority of a territorial unit of that State;

(c) the Contracting State where the cultural object is located in Article 8 (1) shall be construed as referring to the territorial unit of that State where the object is located;

(d) the law of the Contracting State where the object is located in Article 8 (3) shall be construed as referring to the law of the territorial unit of that State where the object is located; and

(e) a Contracting State in Article 9 shall

viittaavan tuon valtion alueelliseen yksikköön.

4. Jos sopimusvaltio ei anna tämän artiklan 1 kappaleen mukaista ilmoitusta, tämä yleissopimus koskee tuon valtion kaikkia alueellisia yksiköitä.

15 artikla

1. Tämän yleissopimuksen mukaisesti allekirjoittamisen yhteydessä tehtävät ilmoitukset tulee vahvistaa ratifioimisen tai hyväksymisen yhteydessä.

2. Ilmoitukset ja niiden vahvistukset on tehtävä kirjallisesti ja annettava virallisesti tiedoksi tallettajalle.

3. Ilmoitus tulee voimaan samanaikaisesti, kun tämä yleissopimus tulee voimaan kyseisen valtion osalta. Sellainen ilmoitus, josta tallettaja saa virallisen tiedon voimaantulon jälkeen, tulee kuitenkin voimaan kuudennen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka seuraa sen tallettamista tallettajan haltuun.

4. Valtio, joka tekee tämän yleissopimuksen mukaisen ilmoituksen, voi peruuttaa sen milloin tahansa toimittamalla asiaa koskevan virallisen kirjallisen ilmoituksen tallettajalle. Peruutus tulee voimaan kuudennen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka seuraa sen tallettamista tallettajan haltuun.

16 artikla

1. Jokaisen sopimusvaltion tulee allekirjoittamisen, ratifioimisen, hyväksymisen tai liittymisen yhteydessä ilmoittaa, että valtion kulttuuriesineiden palautusvaatimukset tai palautuspyynnöt 8 artiklan nojalla voidaan tehdä sille noudattaen yhtä tai useampaa seuraavista menettelyistä:

a. suoraan ilmoittajavaltion tuomioistuimelle tai muille toimivaltaisille viranomaisille;

b. viranomaisen tai viranomaisten välityksellä, jonka tai jotka tuo valtio on määrännyt ottamaan vastaan vaatimuksia ja pyyntöjä ja toimittamaan ne kyseisen valtion tuomioistuimille tai muille toimivaltaisille viranomaisille;

c. diplomaatti- tai konsultitietä.

2. Jokainen sopimusvaltio voi myös määrätä tuomioistuimet tai muut toimivaltaiset viranomaiset, jotka päättävät kulttuuriesineen palauttamisesta II ja III luvun määräysten mukaisesti.

3. Tämän artiklan 1 ja 2 kappaleiden mu-

be construed as referring to a territorial unit of that State.

(4) If a Contracting State makes no declaration under paragraph 1 of this Article, this Convention is to extend to all territorial units of that State.

Article 15

(1) Declarations made under this Convention at the time of signature are subject to confirmation upon ratification, acceptance or approval.

(2) Declarations and confirmations of declarations are to be in writing and to be formally notified to the depositary.

(3) A declaration shall take effect simultaneously with the entry into force of this Convention in respect of the State concerned. However, a declaration of which the depositary receives formal notification after such entry into force shall take effect on the first day of the sixth month following the date of its deposit with the depositary.

(4) Any State which makes a declaration under this Convention may withdraw it at any time by a formal notification in writing addressed to the depositary. Such withdrawal shall take effect on the first day of the sixth month following the date of the deposit of the notification.

Article 16

(1) each Contracting State shall at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that claims for the restitution, or requests for the return of cultural objects brought by a State under Article 8 may be submitted to it under one or more of the following procedures:

(a) directly to the courts or other competent authorities of the declaring State;

(b) through an authority or authorities designated by that State to receive such claims or requests and to forward them to the courts or other competent authorities of that State;

(c) through diplomatic or consular channels.

(2) Each Contracting State may also designate the courts or other authorities competent to order the restitution or return of cultural objects under the provisions of Chapters II and III.

(3) Declarations made under paragraphs 1

kaisesti annettuja ilmoituksia voidaan muuttaa milloin tahansa uudella ilmoituksella.

4. Tämän artiklan 1—3 kappaleet eivät vaikuta sopimusvaltioiden välillä mahdollisesti oleviin kahden- tai momenvälisiin oikeusapusopimuksiin niiltä osin kuin ne koskevat siviili- ja kauppaoikeudellisia kysymyksiä.

17 artikla

Jokaisen sopimusvaltion tulee antaa tallettajalle kuuden kuukauden kuluessa sen ratifiointi-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisesta lukien kirjallinen tieto jollakin tämän yleissopimuksen virallisista kielistä sen lainsäädännöstä, joka sääntelee sen kulttuuriesineiden maastavientiä. Tieto on tarpeen mukaan saatettava ajantasalle.

18 artikla

Muut kuin tässä yleissopimuksessa nimenomaisesti hyväksytyt varaukset eivät ole sallittuja.

19 artikla

1. Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän yleissopimuksen tallettamalla sitä tarkoittavan ilmoituksen tallettajan huostaan milloin tahansa sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut sen osalta voimaan.

2. Irtisanominen tulee voimaan kuudennen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka seuraa irtisanomisilmoituksen tallettamista tallettajan huostaan. Jos irtisanomisilmoituksessa määritellään pidempi määräaika irtisanomisen voimaantulemiselle, irtisanominen tulee voimaan sen jälkeen kun sellainen määräaika on kulunut irtisanomisilmoituksen tallettamisesta tallettajan huostaan.

3. Irtisanomisilmoituksen estämättä tämä yleissopimus soveltuu kuitenkin kulttuuriesineen palautusvaatimukseen tai palautuspyyntöön, joka on tehty ennen kuin irtisanominen tulee voimaan.

20 artikla

Yksityisoikeuden yhdenmukaistamiseksi toimivan kansainvälisen instituutin (Unidroit) presidentti voi säännöllisin väliajoin, tai milloin tahansa viiden sopimusvaltion sitä pyytäessä, kutsua koolle erityiskomitean tämän yleissopimuksen käytännön toiminnan tarkistamiseksi.

and 2 of this article may be modified at any time by a new declaration.

(4) The provisions of paragraphs 1 to 3 of this article do not affect bilateral or multilateral agreements on judicial assistance in respect of civil and commercial matters that may exist between Contracting States.

Article 17

Each Contracting State shall, no later than six months following the date of deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, provide the depositary with written information in one of the official languages of the Convention concerning the legislation regulating the export of its cultural objects. This information shall be updated from time to time as appropriate.

Article 18

No reservations are permitted except those expressly authorised in this Convention.

Article 19

(1) This Convention may be denounced by any State Party, at any time after the date on which it enters into force for that State, by the deposit of an instrument to that effect with the depositary.

(2) A denunciation shall take effect on the first day of the sixth month following the deposit of the instrument of denunciation with the depositary. Where a longer period for the denunciation to take effect is specified in the instrument of denunciation it shall take effect upon the expiration of such longer period after its deposit with the depositary.

(3) Notwithstanding such a denunciation, this Convention shall nevertheless apply to a claim for restitution or a request for return of a cultural object submitted prior to the date on which the denunciation takes effect.

Article 20

The President of the International Institute for the Unification of Private Law (Unidroit) may at regular intervals, or at any time at the request of five Contracting States, convene a special committee in order to review the practical operation of this Convention.

21 artikla

1. Tämä yleissopimus talletetaan Italian tasavallan hallituksen huostaan.

2. Italian tasavallan hallitus:

a. ilmoittaa kaikille valtioille, jotka ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen tai liittyneet siihen, ja Yksityisoikeuden yhdenmukaistamiseksi toimivan kansainvälisen instituutin (Unidroit) presidentille;

i) jokaisesta uudesta allekirjoituksesta tai ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjasta, sekä niiden päivämäärästä;

ii) jokaisesta tämän yleissopimuksen nojalla tehdystä ilmoituksesta;

iii) ilmoituksen peruuttamisesta;

iv) tämän yleissopimuksen voimaantulosta;

v) 13 artiklassa tarkoitetuista sopimuksista;

vi) tämän yleissopimuksen irtisanomisilmoituksista sekä tallettamispäivämäärästä ja päivämäärästä, jona se tulee voimaan;

b. toimittaa tämän yleissopimuksen virallisen kappaleen kaikille allekirjoittajavaltioille, sopimukseen liittyville valtioille ja Yksityisoikeuden yhdenmukaistamiseksi toimivan kansainvälisen instituutin (Unidroit) presidentille;

c. hoitaa muut tavanomaiset tallettajan tehtävät.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet täysivaltaiset lähettiläät, siihen asianmukaisesti valtuutettuina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Tehty Roomassa 24 päivänä kesäkuuta 1995 yhtenä englannin- ja ranskankielisenä kappaleena, jonka molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset.

Article 21

(1) this Convention shall be deposited with the Government of the Italian Republic.

(2) The Government of the Italian Republic shall:

(a) inform all States which have signed or acceded to this Convention and the President of the International Institute for the Unification of Private Law (Unidroit) of:

(i) each new signature or deposit of an instrument of ratification, acceptance, approval or accession, together with the date thereof;

(ii) each declaration made in accordance with this Convention;

(iii) the withdrawal of any declaration;

(iv) the date of entry into force of this Convention;

(v) the agreements referred to in Article 13;

(vi) the deposit of an instrument of denunciation of this Convention together with the date of its deposit and the date on which it takes effect;

(b) transmit certified true copies of this Convention to all signatory States, to all States acceding to the Convention and to the President of the International Institute for the Private Law (Unidroit);

(c) perform such other functions customary for depositaries.

In witness whereof the undersigned plenipotentiaries, being duly authorised, have signed this Convention.

Done at Rome, this twenty-fourth day of June, one thousand nine hundred and ninety-five, in a single original, in the English and French languages both texts being equally authentic.

LITE

a. Harvinaiset eläin-, kasvi-, mineraali-, ja anatomiset kokelmat ja näytteet sekä paleontologisesti mielenkiintoiset esineet;

b. historiaan liittyvä omaisuus, mukaan luettuna tieteen tai tekniikan historia sekä sota- ja sosiaalishistoria, kansallisten johtajien, ajattelijoiden, tiedemiesten ja taiteilijoiden elämään sekä kansallisesti tärkeisiin tapahtumiin liittyvä omaisuus;

c. arkeologisten kaivausten (luvallisten ja luvattomien) ja arkeologisten löytöjen tulokset:

d. taiteellisten tai historiallisten muistomerkkien tai kiinteiden maisnaisjäännösten osat:

e. yli sata vuotta vanhat muinaisesineet, kuten piirtokirjoitukset, rahat ja sinettileimasimet:

f. kansantieteellisesti mielenkiintoiset esi-
neet;

g. taide-esineistö kuten

i) kokonaan käsin tehtyt kuvat, maalaukset ja piirustukset pohjasta ja materiaalista riippumatta (teollisesti muotoiltuja ja valmistettuja mutta käsin koristeltuja esineitä lukuunottamatta);

ii) alkuperäiset kuvapatsaat ja veistokset materiaalista riippumatta;

iii) alkuperäiset gravyyrit, painokuvat ja kivipiirroksset;

iv) alkuperäiset assemblaazit ja montaasit materiaalista riippumatta;

h) yksittäiset tai kokoelmiin kuuluvat harvinaiset käsikirjoitukset ja inkunabelit, vanhat kirjat, asiakirjat ja erityisen mielenkiintoiset julkaisut (historialliselta, taiteelliselta, tieteelliseltä, kirjalliselta ine. kannalta);

i. yksittäiset tai kokoelmiin kuuluvat postileima- ja muut sen kaltaiset merkit;

j. arkistot, mukaan luettuina äänite-, valokuva- ja elokuva-arkistot;

k. yli sata vuotta vanhat huonekalut ja vanhat soittimet.

ANNEX

(a) Rare collections and specimens of fauna, flora, mineral and anatomy, and objects of palaeontological interest;

(b) property relating to history, including the history of science and technology and military and social history, to the life of national leaders, thinkers, scientists and artists and to events of national importance;

(c) products of archaerological excavations (including regular and clandestine) or of archaeological discoveries:

(d) elements of artistic or historical monuments or archaeological sites which have been dismembered;

(e) antiquities more than one hundred years old, such as inscriptions, coins and engraved seals;

(f) objects of ethnological interest:

(g) property of artistic interest, such as:

(i) pictures, paintings and drawings produced entirely by hand on any support and in any material (excluding industrial designs and manufactured articles decorated by hand);

(ii) original works of statuary art and sculpture in any material;

(iii) original engravings, prints and lithographs;

(iv) original artistic assemblages and montages in any material;

(h) rare manuscripts and incunabula, old books, documents and publications of special interest (historical, artistic, scientific, literary, etc.) singly or in collections;

(i) postage, revenue and similar stamps, singly or in collections;

(j) archives, including sound, photographic and cinematographic archives;

(k) articles of furniture more than one hundred years old and old musical instruments.

